

Cena 1 dinar

Drž-
18 Real.

Edinost

Uredništvo in uprava: Maribor, Kopniška ul. 6, Tel. 25-67. Izhaja vsako soboto. Velja letno 36 din, polletno 18 din, mesečno 3 din. V Mariboru dostavljen na dom letno 48 din, mesečno 4 din. Oglaš po ceniku. Rokopisi se ne vračajo. Poštni čekovni račun 11.787.

Vreme
od sobota do sobote
(Napoved od 26. februarja do 5. marca)

V južnih predelih Slovenije se obeta v prvih dneh tedna lepo in jasno vreme. Temperatura bo čez dan še porasla. Proti koncu tedna pa možnost padavin. Noči hladne in vetrovne. — V severnih predelih delna oblačnost, sredi tedna možnost padavin in padec temperature.

Pred 365. leti

Ta mesec je minilo 365 let od prvih kmetijskih uporov pod vodstvom Matije Gubca. Po skoraj štirih stoletjih se šele jasno oblikuje spoznanje, kako so bili takratni zgodovinski dogodki resnični odraz našega narodnega in socialnega bistva, spoznanje, da Slovenci nismo narod hlapcev in deklet, ki jim je usojeno na veke služiti tujcu in biti plen tulca. Zato je prav, da se te obletnice spomnimo vsi Slovenci, brez razlike stanu in poklica, zakaj za nas vse so takrat izkpravali naši kmetijski predniki, tudi za tiste, ki so svoje prednike v srcih in dušah zatajili za skledo leče.

Pred leti je prof. Boršnikova menda bolj mimogrede zapisala pri ocenjevanju Kozakovih spominov iz ječ, da je celica del slovenske poti. Takrat je povedala več, kakor je hotela. Celica je krvav privid strašne slovenske resničnosti, ki se je prvič jasneje izoblikovala pred 365. leti. Kdor je kdajkoli pozneje čutil na svojih plečih to, kar Gubec, in je hotel iti po njegovi poti naprej, je okusil vse trnjeve in krvave poti očeta naše prve kmečke puntarije.

Gubčeva puntarija je bila najbolj zdrava kmečka reakcija na nazadnjaške fevdalne razmere. Tista stoletja je vrelo po Evropi. Propadajoče plemstvo je pozabljalo, da je kmet človek. Plemstvo je s svojo glavo počenčalo, kar se mu je zahotelo. Takrat je gospoda posiljevala kmečke hčere in rezala tlačanom jezike, če so si upali povedati fevdalcu resnico v obraz. Tahi je postopal pri nas s kmeti slabše kot z vprežno živino. Gubčeva puntarija ni zrasla iz maščevanja nad zatiralci ali zaradi kake hulkarije od zunaj. S puntom se je hotelo ljudstvo rešiti fevdalnih zadrževalcev, da reši sebe gotovega pogina in si ohrani najosnovnejše človečanske pravice, ki so takrat še veljale za kmeta.

Pri puntariji ni vprašanje jezika igralo nobene vloge. Hrvatski in slovenski kmet sta čutila na hrbtu isti valptov bič in umirala po istih Tahovih ječah. Ta prva edinstvo, ki je bila pred 365. leti kronana s krono, ni izgubila do danes prav ničesar na svoji aktualnosti. Bolj je živa danes, kakor je bila kdajkoli prej.

Gubčeva puntarija je bila zavesten upor ljudstva, ki se je zavedalo, kar je hotelo. Ko so mučili kmete pod grajskimi in škofijskimi oboki, se niso bali izpovedati, kar so hoteli; saj so njihovi upori nastajali takrat, ko ni bilo več niti za živeti niti za umreti. Dokumenti nam to jasno izpričujejo. »Naj nam ne pripovedujejo, da so siromaki in bogatini, ker je Bog tako zapovedal... Svobodni bi radi bili, kar tudi bomo; zboljšali bomo slabe zakone in uničili zastarele plemiške pravice. Gosposka zemlja naj preide v roke kmeta, ki jo obdeluje... Zato se naj kaznujejo krivci in uničijo vsi oni, ki se protivijo volji delovnega ljudstva!« — »Odslej ne rabimo več cesarja, niti knezov niti popov in kakršnihkoli drugač nih cerkvenih ali posvetnih poglavarjev. pač pa naj si bodo ljudje med seboj bratje; vsak si naj služi kruh z delom svojih rok, in nihče naj nima več kot ima drugi. Za vedno se naj izbrišejo vse davčne davki, tlake, carine in ostale davščine; gozdovi, vode in livade naj bodo povsod proste.«

Za vedno »so hoteli odreči pokorščino svojih gosposki in plemstvu« in nameravali, da »ko uničijo gospodo in plemstvo, osnujejo v Zagrebu svojo vladu, da bi tako prevzeli upravljanje kmečkega življenja v svoje roke.« — Svol upor je Matija Gubec gradil na kmečki poštenosti, kakršne takrat ne najdemo pri vsem plemstvu. Upor ni bil upor proti plemstvu kot takemu, ampak proti nemogočemu tlačanju in zatiranju s strani plemstva. Ti puntariji so iskali najprej pomoči pri samem cesarju, molili in dajali za maše, preden so pokrabili kramp in sekire. Ni bil samo eden med njimi, ki je rekel, ko je dvignil koso, da bi to porinil v fevdalnega valpta: »Križi božji,« kakor je to delal vedno, ko je začel s sensko ali otavno košnjo.

Kam plove Evropa?

Anglija klonila pred navalom fašizma — Zadnje ure Društva narodov — Izdajstvo nad demokracijo

Komur je za red, mir in pravično ter demokratično sožitje med evropskimi narodi, ta tesnobno spremlja evropske dogodke v zadnjih tednih. Udarac za udarcem, senzacija za senzacijo. Igra se nevarna in hazardna igra, ki utegne končati s popolnim polomom, s požarom nad vso Evropo. Pred nasilnostjo in obsejnostjo se razbijejo vsi napori, da se zakrpa razdrapana ladja, na kateri že deli časa plove Evropa v nejasne dni.

Odstop angleškega zunanjega ministra Edena je postavil igro v Evropi na kocko. Anglija, ki je doslej veljala za demokratično ravnovesje in pomirjenje, je snela svojo navidezno demokratično krinko in se umaknila vsa zaskrbljena za svoje imperijalistične interese. V Indiji vre proti njej; majajo se njene pozicije na Daljnem vzhodu, peša njena absolutna premoč na morju in fašistična proizvodnja iz spodriva z evropskega trga. Kdo bi se v takih trenutkih še brigal za spore evropskih narodov? Rešiti je treba samega sebe. S tem pa je Anglija samo priznala svojo nemoč, priznala, da so se za vso njeno dobro voljo in njenim diplomatsko-demokratičnim pogumom skrivale njene egoistične skrbi. Zakaj torej še naprej izživati Nemčijo in Italijo ter se za ceno nevhvaležnega posrednika izpostavljati življenjski nevarnosti?

Idealistični diplomat Eden, vnet zagovornik miru in Društva narodov, ne popustljiv zagovornik mednarodnega prava, je, kot nekoč veliki Francoz Aristide Briand, padel kot žrtev. Kot žrtev imperija, ki ga je zastopal, kot žrtev obsejnih in imperijalistično usmerjenih fa-

Neville Chamberlain, angleški ministrski predsednik, čigar politika je stirmoglavila A. Edna v dramatičnem boju v poslanski zbornici.

šističnih sil, kot žrtev nevarne dvojne igre, ki jo je ves čas igrala Anglija kot posredovalec med evropskimi narodi, zato da je umetno skrivala svoje slabosti. Idealista je zamenjal realista. Njemu ni nerodno pozabiti špansko vprašanje in podati roko Italiji in Nemčiji, ponuditi koncesije, da si Anglija vsaj za nekaj

Novi patrilarh dr. Gavril Dožič

Pretekli ponedeljek je bil v Saborni cerkvi v Beogradu izvoljen novi poglavar srbsko-pravoslavne cerkve. Med 6 kandidati, ki jih je določil sv. arhijerejski sabor, je dobil največ glasov (50) črnogorsko-primorski metropolit dr. Gavril Dožič, rojen 17. maja 1881 v vasi Vrijci v Dolni Moravici v Črni gori. Izvolitev je koj nato potrdilo tudi kraljevsko namestništvo. Pravoslavna cerkev je z novim poglavarjem dobila moža visoke izobrazbe in sposobnosti ter vsestranskega ugleda, ki ga uživa med verniki pravoslavne cerkve.

Gradnja pohorske ceste

Mariborski okrajni cestni odbor je najel pri banki upravi posojilo v znesku pol drugega milijona dinarjev. Posojilo je namenjeno dograditvi pohorske ceste do Ruške koče in za zgradbo nove ceste Sv. Lenart v Slov. goricah—Sv. Benedikt v Slov. gor. Pohorska cesta, ki se gradi malone že deset let, je iz rednega proračuna cestnega odbora le polagoma napredovala, vsako leto za par sto metrov. Dograditev te ceste bo za razvoj tujkega prometa velike važnosti. Nič manj važna pa tudi ne bo druga cesta, s pomočjo katere bo Maribor zvezan z Mursko Soboto skozi Slovenske gorice.

Nič novega

Preteklo nedeljo je imel po radiju A. Hitler velik govor, v katerem pa ni bistveno povedal nič novega. Nekateri so ga kljub temu pri nas zvesto poslušali.

Gorenji citati puntovskih kmetov nam ustvarjajo temelje prave kmečke demokracije. Prenekateri stavek zveni, kakor da bi ga že brali v Sv. pismu v Dejanjih apostolov iz prve dobe krščanstva, ko je tudi Kristus tako učil.

Matija Gubec in njegovi so prvi mučeniki za demokracijo. Izpričujejo nam stare in globoko demokratično zavest našega ljudstva.

Noben slučaj ni, da prav te dni prihaja

Kljukasti križ nad Avstrijo:

Težke skrbi za Slovence

Sestanek Hitlerja in Schuschniggja je bil sprva senzacija. Jedva dober teden po sestanku pa se že kažejo težke posledice. Neodvisna Avstrija je padla. Odprta se je napet ventil, ki ga ne bo več moči zapreti. V Avstriji vihrajo zastave s kljukastim križem, demonstranti vzklikajo »Führerju« in se ne ozirajo na prepovedi, zakaj avstrijski stanovski klerofašizem je izgubil svojo igro. Germanška ekspanzivnost pa je z novo močjo udarila ob našo severno mejo.

Poraz Avstrije, take, kakršna je doslej bila, in vdor nacionalnega socializma, je dogodek, ob katerem se mora resno zamisliti vsak Slovenec. Danes še niso jasne podrobnosti, kako se bo stvar razvijala. Vendar pa to ni važno. Za nas je važno, da je ob naš severni bok potisnila sila 60 milijonskega naroda, ki brez dvoma ni in nikoli ne bo opustil misli, da so slovenske pokrajine njegovo »kulturno področje«, njegova naravna pot na jug, na morje. Za naš obstoj, za našo samostojnost je v tem trenutku nastopilo važno vprašanje, in bi storili nezasiščen greh, če bi šli mimo njega. Bolj kakor kdajkoli se bo morala sedaj izostriti naša zavest, utrditi naša edinstvo in skupnost, sicer bo pri tisk premočan ter nas bo podrli k tlom. Težka preizkušnja za nas, trda borba, ki ne bo smela poznati popustljivosti in oklevanja, ne mlačnosti in ponižnosti.

Če je bilo kdaj treba, potem naj si vsak sedaj izpraša svojo vest. Nanak bi

bilo, tolažiti se z mednarodnimi pogodbami, še bolj napak dopovedovati si, da smo majhen narod, brezpomemben drobec, ki mu ni rešitve. V sebi moramo postati močni in trdni, pripravljeni na vse, da ohranimo samega sebe. Otrditi se moramo te svoje jalove pasivnosti, zakaj dogodki v Avstriji so za nas vse znamenje, da prihaja doba težke preizkušnje, kjer bo treba pokazati, koliko veljamo.

Seif-Inquart, novi avstrijski notranji minister, zastopnik avstrijskih nacional-socialistov v dr. Schuschniggovi vladi.

Teruel padel

Mimo manjših vojnih operacij se je poslednji čas osredotočila španska državljanska vojna na Teruel, ki so ga svoj čas tako hrabro iztrgale republikanske čete iz Frankovih rok. Franko je zadnje tedne koncentriral vse razpoložljive sile uprav na Teruel, kjer je nekoč doživel poraz. Za Teruel se je razvila nad vse krvava bitka, zlasti topništva in letal. Pred premočjo so se morale republikanske čete umakniti, nacionalisti pa so vkorakali v mesto, ki je skoraj popolnoma razdejano.

7 dni

domačih vesti

Popravek. Na vest o ustavitvi kazenskega postopanja proti narodnemu poslancu g. M. Mravljetu, ki smo jo posneli po »Jutarnjem listu« (od 9. t. m.) nam je poslalo okrajno sodišče v Konjicah naslednji uradni popravek:

Poslanska imuniteta. V 1. letniku 1. številke »Edinosti« z dne 12. februarja 1938 je bilo na drugi strani v prvem stolpcu natisnjeno, da je narodni poslanec Milan Mravlje vložil za sejo narodne skupščine pritožbo o postopanju okrajnega sodišča v Slov. Konjicah, ki je naperilo kazenski postopek proti njemu brez odobritve narodne skupščine. »Pritožbo pa je (Milan Mravlje) umaknil, ker je minister pravde odredil ustavitve postopanja, starešino sodišča pa dal v disciplinsko preiskavo.«

Glede na le-tako stvarno neresničnost pa tudi pomanjkljivo objavo v »Edinosti« zahteva podpisano oblastvo takele ugotovitve in popravek:

Pri okrajnem sodišču v Slov. Konjicah se je na zahtevo državnega tožilca začelo brez poprejšnje odobritve narodne skupščine pristojno kazensko postopanje zoper narodnega poslancu Milana Mravljetu radi suma javnega obrekovanja ali klevete državnega uradnika, ker je narodni poslanec odgovoren za obrekovanje ali kleveto pred rednim sodiščem po čl. 74. ustave in po § 110. zakona o poslovnem redu narodne skupščine tudi brez poprejšnje odobritve narodne skupščine.

Uvedeno kazensko postopanje zoper narodnega poslancu Milana Mravljetu ni ustavljeno.

Niti sodnik, ki posluje v kazenski stvari zoper poslancu Milana Mravljetu, niti kateri drugi sodnik tega sodišča ni v disciplinski preiskavi, ki zanjo ni nobenega povoda.

Okrajno sodišče v Slov. Konjicah, oddelek I., dne 18. februarja 1938.

Starešina: Levstek I. r.

* **Vilko Weigl, šestdesetletnik.** V petek je obhajal svojo 60-letnico mariborski trgovec Vilko Weigl. Jubilar je v trgovskih in organizatorijskih krogih ena najpomembnejših oseb, vidno je pa tudi njegovo narodno-obrambno delo v pri Mariboru. Zaslužnemu možu želimo še mnogo srečnih in uspeha polnih let!

* **Iz senata.** Na torkovi seji senata so bili potrjeni mandati vseh senatorjev, ki so bili izvoljeni 6. t. m. Istočasno so bile tudi volitve senatnega vodstva, ter je bil izvoljen za predsednika g. dr. Mažuranič, za podpredsednika dr. Kotur in S. Janković, ta tajnika pa S. Božić. Opozicija je pri teh volitvah oddala prazne glasovnice.

* **Dr. Maček v Beograd.** Vesti o potovanju dr. Mačka v Beograd so naposled le potrjujele. Namen tega obiska je, da se dr. Maček sestane z voditelji združene opozicije. Poročajo, da se bo ob tej priliki izdala obširna izjava o političnih vračanjih.

* **Predsednik vlade dr. Stojadinović** je odpotoval v Ankaru, kjer je v petek začelo zasedanje držav balkanskega sporazuma.

* **Nov volilni red.** Za predvidene jeSENSKE volitve v parlament se pripravljajo nov volilni red, ki bo predvidoma prišel v razpravo po proračunu.

* **V občinskem svetu ljubljanskem** je bilo razrešenih več občinskih svetnikov na njihova mesta pa imenovani novi.

* **Sestanek dr. Stojadinović-dr. Maček?** Nekatero časopisje že delj čaka vzdržuje vesti, da se v kratkem pripravljata sestanek predsednika vlade dr. Stojadinovića in predsednika združene opozicije dr. Mačka. Te vesti prinašajo tudi nolslužbena »Prager Presse«. Namen tega sestanka naj bi bil razgovor o vlogi opozicije in bodočih volitev v naši državi.

* **V poslanski klub JRZ** je zadnji čas vstopilo več poslancev.

* **Hrvatska avtonomistična stranka.** Nekateri listi vedo povedati, da se pripravljajo v Zagrebu ustanovitve hrvatske avtonomistične stranke, ki bi sicer zagovarjala hrvatsko stališče, bila pa v nasprotju z dr. Mačkom. Med ustanovitvijo imenujejo tudi Vladka Radića, sin pokojnega Radića, ki pa se je o tej možnosti izjavil zelo dvomljivo.

* **Sreski odbor za propagando** pogo zdovanja je bil ustanovljen te dni v Mariboru ter mu načeluje inž. Lenarčič. Odboru pa so še zastopniki posameznih ustanov iz obeh mariborskih okrajev.

* **Na progi Beograd-Sarajevo.** Dvobrovniki bodo pričeli v juniju voziti mo torni vlaki.

* **V Beogradu** je bila otvorjena vse državna lovska razstava.

Sloga ljudstva — slogaštvo politikov

Varčevanje je pač res eden prvih družbenih zakonov, ne le v gospodarstvu, temveč tudi v politiki. Narodi, ki se tega važnega zakona ne drže, propadajo. Žal se pa pri Slovencih po vseh zkušnjah zdi, da se mi te resnice več ne zavedamo, in sicer že dolgo ne. Zlasti se kaže v vsej naši zgodovini po ustanovitvi, da ne poznamo varčevanja v politiki. Tu smo že neverjetno razsipni, ponosni, veliki. Vsak naš politik, še bolj pa vsak politični taborič, ki želi po diktaturi in izključevalni politiki, kakor da bi zadoščal on sam za vse naše krbi in za vse večne čase: kakor da je popoln, idealni in edini zastopnik slovenskega naroda. Težko bi še kje našli narod, ki bi si upal privoščiti toliko samoplašnega, samodržnega in naditega političnega avanturizma, kakor se dogaja pri nas. Zato smo pa tudi v kratkih letih napravili ves svoj politični vpliv in vsakršno samostojnost, da nas omaje že vsaka domislja političnega pritiska.

Pozabili smo skušnje narodnostnega boja

Še ni daleč čas, ko smo imeli dovolj prilike, da spoznamo moč gospodarskega varčevanja. Jedro svojega narodnega ozemlja smo v preteklem stoletju rešili le s pomočjo varčevanja in po za slugi našega kmečkega in obrtniškega gospodarstva. Ko smo postali samostojni, niš tudi politično, smo pa pozabili na staro pravilo, da vsakdo ima le toliko, kolikor z lastnimi silami zmore in tudi me držati. Pozabili smo na varčevanje vseh lastnih sil. To se nam je že doslej maščevalo, tembolj, ker smo pozabili, kaj je varčevanje, že na vsej črti.

Bolezen zaplesnele politike

Razsipnost se pa v politiki še vse bolj naglo razleze ko v gospodarstvu in danes je vprašanje, ali bomo še mogli to napako v našem družbenem razvoju popraviti. Predvsem je tu razsipnost manj opazljiva oziroma jo je težje odpraviti. Slovenci še nimamo toliko politične izkušnje in kulture, da bi mogli zločinstva razsipne politike takoj zasledovati in jih obračunati na njihovih povzročiteljih, tako kakor se naravnava razvoj politike pri demokratično vladanih krogih. Kolikor smo doslej slišali besed in obsodb proti stari politiki, so prišle večinoma le od strank v opoziciji. Ista stranka na vladi pa je popolnoma pozabila na tenkovestnost, s katero je malo prej nproti očitala narodne grehe. Stranka na vladi je bila vedno edinoveličavna, vse druge so bile za nič ali pa sploh niso smele obstojati. Vse ideje so bile vzete v zakup, vsa narodna problematika obsežena v diktaturi. V opoziciji so pa iste stranke nazikrat imele vse te zapuščene in prepovedane stvari kar — za svoj program. Programatičnost je tako ostala pri naših strankah nič več ko igračkanje, le s to tehtno razliko, da se pri tem zapravi neizmerno mnogo narodnih vrednot, uniči mnogo političnih sil in zapravi svoboda.

Uničevanje ljudskih političnih sil

Kakor svoje programe, tako so pa stranke zamenjavale tudi ljudi in tako ni nič čudno, da so prav v vprašanju človeka razgalile vso svojo revščino in nekulturnost, surovost. Mladina ni mogla iti s takimi strankami. Zato so te stranke izgubile tudi vso svojo organizacijo in tako so se sistematično uničile vse politične organske vezi slovenske enote, tudi tiste vezi, ki so poglale naravno in nujno, kakor jih pošten člo-

vek privoščiti celo vsakemu tujemu narodu. Samodržstvo starih politikov je tako uspevalo, toda za ceno, ki bi bila luksuz vsakemu drugemu narodu. Pri belialo je Slovence v politično siromaštvo in v diktaturo, ki je huiša od vseh državne, ker je ohromila Slovence tudi splošno in kulturno.

Starih politikov ni bila skrb za vse to, kar se imenuje zgodovinska odgovornost pred narodom in jih to še doslej ne zanima. Zato nimamo mi ničesar iskati pri njih in oni ničesar pri nas. Kar veže pri vseh narodih staro in novo politiko, je samo kultura in ljudstvo. Pri nas teh dveh politikov že davno ne upošteva več, zato tudi ona njima ni več potrebna. Živeti pa mora z njimi mladina, ki hoče voditi novo politiko. Da bi bili stari politiki samo nam nepotrebna ovira, je po vsem več ko razumljivo in tega se mladina mora zavedati. Morda se v kakšni deželi mladina lahko nauči od starih rodov politične modrosti in spretnosti, pri naših starinskih možeh se utegne naraščati naučiti samo političnega sovražstva, navzeti samo slabih stvari in korupcije, nestanovitnosti in nedemokratičnosti. Zato so šla naša pota narazen. In največja naša napaka bi bila ta, če bi poskušali mi združevati, kar je narava razdružila; če bi poskušali združevati nezdravo z zdravim samo zaradi nevedenosti sloge. Zlasti pa nam ni treba slogaštva propadlih in nazadnjaških politikov zato, ker bi bila to politično le korupcija.

Politična korupcija se mora iztrebiti, nehati!

Tudi naša starejša politika je nekoč še poznala besede zvestoba, iskrenost, načelnost. Propadla je, ko jih ni hotela poznati več. Morda so posledice tega že mnoge izmed njih izučile ali jim odprle oči. Žal, da jih vidimo s te strani še vedno premalo; a to ni naša krivda. Morda so bili mnogi izmed njih samo nekaki možje za hribom, ki si na tihem lahko še zdaj umijejo roke za vse, kar se je zlega zgodilo. Toda medtem se je zgodilo preveč. In to je glavno, da se je zelo dosti stvari izvršilo, ki so neopopravljive. Morala starih ljudi je redila korupcija, ta rodi aferaštvo in zločinsko izigravanje državne moči proti koristim ljudstva.

Zaradi bolezn stare politike se je razpasla splošna kriza čez ves Balkan, da se je celih deset let počutil vsak špekulant polnopravnega za najvišjo službo, medtem ko je pošten delovni človek izgubil vse pravice in besedo v državnih stvareh.

Splošna zahteva poštenih ljudi v državi je sedaj naša zahteva, da se postavijo meje takemu samodržstvu s kapitalom zvezanih starih politikov.

Postaviti moramo zid organiziranih delovnih množic!

Rod mladih ljudi, kmetov, delavcev in izobražencev ne bi razumel svojega časa, če si ne vzame kot prvo svojo nalogo sistematično delo za novo politično organizacijo vsega slovenskega naroda. Proti razsulu, ki smo ga našli, moramo postaviti red, proti nasilni politiki kapitala moramo upostaviti zvezo med delovnimi sloji ljudstva. Da to dosežemo, moramo varčevati, ne smemo zametavati nobene izmed zdravih političnih sil, to vemo. Prav tako pa vemo, da naš narod ne potrebuje slogaštva, temveč potrebuje resnične, iskrene sloge, ker samo zdrava sloga vseh demokratičnih sil vodi v resnično demokracijo.

Ivo Premec.

Kdaj bomo spregledali, kdaj se spametovali?

Leta 1927, smo ustanovili Vinarsko društvo za Slovenijo v Mariboru, ki še danes deluje, in njega glasilo »Naše gorice«, mesečnik, ki nam je dal, žal, samo štiri, vendar precej zajetne letnike (1927—1930). Odtlej je priobčal društvene zadeve »Kmetovalca«, glasnik Kmetijske družbe v Ljubljani. Ta list je nekdanj, posebno v Pirčevi dobi, še mnogo mnogo več dobrega storil za naše vinarstvo.

Vinarii, ki so radi čitali »Naše gorice«, so jih vedno zopet želeli. Ob letošnjem novem letu se jim je ta želja izpolnila: »Naše gorice« so se zopet porodile. Minister g. dr. Anton Korošec sam je v svojem uvodnem pozdravu slovenskim vinogradnikom napisal med drugim te-le besede:

...vedite, da bodo Vaša prizadeva-

nja za zboljšanje življenjskih razmer uspela, ako boste delali v duhu skupnosti in vzajemnosti, priznavali in cenili pošteno delo drugega in s trdno vero zaupali v Boga, ki daje sonce našim goricam in blagoslovila delo pridnih rok.

Zdaj pa obrni list! Že na drugi strani »Naših goric« najdeš ne baš ljubeznivi pozdrav tega prerojenca Kmetijske družbe in dobremu staremu kmečkemu prijatelju »Kmetovalcu«, ki orje slovensko ledino že 55. leto. Lahko rečemo, da so vsi naši mlajši kmetijski listi prav za prav izšli in zrasli iz »Kmetovalca« in ob sodelovanju mnogih tistih mož, ki so bili njegovi dobrovoljni orači pomagajoč desetletja. Tako tudi »Naše gorice« iz leta 1927. In zdaj naenkrat ta neskladnost, ki jo bo slovenski kmečko-delovni človek težko doumel

Uredništvo »Kmetovalca« odgovarja »Našim goricah« na uvodnem mestu svoje 2. številke z dne 15. februarja t. l. Zavoljo pravične presoje stvari je treba slišati obe plati zvona, torej oboje pazljivo prebrati. Odločitev in sodba potem ne bo težka nepristranskemu opazovalcu in poznavalcu domačih splošnih razmer.

Na našo, nad poldrugo stoletje staro Kmetijsko družbo pa streljajo še s hujšim orožjem, s pravim peklenjskim ognjem od druge strani. O vprašanju »Čemu toliko gonje proti Kmetijski družbi« razpravlja g. dr. Srečko Goljar tudi v letošnji 2. številki »Kmetovalca« na strani 34. Vsakdo, ki se zanima za naše kmetijske in kmečke težnje, prečitaj tudi to! Nai tu navedemo samo sklepne besede imenovanega pisca:

»Tisti pa, ki jim noga pred ničemer ne obstane, naj vedo, da pogine od meča, kdor se z mečem igra, in da bo od ognja pokončan, kdor ga kliče nad druge.«

Komu vse to najbolj škodi? Kdaj bomo spregledali, kdaj se spametovali?!

Andrej Žmavc.

Spor med prvaki nemške manjšine

Med prvaki nemške manjšine, ki ima svoje glavno središče v Vojvodini, je izbruhnil silno oster spor, ki traja že delj časa. Dosedanega voditelja naše nemške manjšine dr. Krafta je v odprtem pismu napadel novosadski odvetnik dr. Moser, terjač o od njega jasnega odgovora, zakaj ni izpolnil danih obljub volivcem. To odprto pismo je dalo povoda različnim obračunavanjem. Z dr. Moserjem simpatizira zlasti mlajša generacija, ki je precej nacionalistično usmerjena, tako da ima ves ta spor značaj boja »mladih proti starij«. Dr. Moser je v tem sporu vztrajen, toda zaenkrat je menda bitko že izgubil, ker so ga obsodile zadruge in zbor prvakov nemške manjšine. Vsekakor pa slučaj zaminivo razkriva napeto razmerje med našo nemško manjšino. Vprašanje je, če za poravnavo ne bo potreben ukaz oz. posredovanje od drugod...

Nič zastoni

Kakor nekdanj, pošiljajo tudi še danes neki izdajatelji svoje liste in drugo tiskano šaro izbranim čitateljem iz leta v leto brezplačno. Pod gorenjim naslovom »Ništa badava« je napisal rajni dr. Ante Radić, brat leta 1928, premrlega Stjepana Radića, v svojem »Domu« za leto 1901, tudi za nas poučen člančič, ki ga tu iz zagrebske »Gospodarske Sloge« od 15. februarja t. l. prinašamo v slovenščini:

»Izdajatelji lista »Hrvat« v Gospiću (v Liki) nagovarjajo trgovce, da naj nabavijo ta list za svoje kupce, ki jim ga naj delijo. Pravijo, da jim ga dajo čisto poceni: po 10 izvodov za vse leto za 16 kron. To je lepo, da se tudi »Hrvat« briga za narodno prosveto. Samo mislim, da ni dobro, poklanjati seljaku knjige in novine, in sicer iz več razlogov. Glavni razlog je ta, da seljak misli tako-le: Če bi bilo to kaj vredno, ne bi nam dajali zastoni. Kaj pa nam gospoda daje zastoni? Hočejo samo, da nas zopet nekam zapeljejo. Drugače nam ne bi nič dajali zastoni!

Listi za seljake naj bodo poceni. To je dobro, toda zastoni jih dajati, to nič ne velja. Jaz odkrito povem: Seljak, ki noče dati en goldinar na leto za svojo prosveto, naj le nič ne čita. Da bi pa ne mogel dati, to ni res. Če pa je res, potem tistemu tudi čitanje ne pomaga.«

Sotiski.

Zdaj pa vemo?

Beograjski »Vinarski list« ugotavlja v svoji zadnji številki, da Slovenija »najviše troši proizvode banatskog vinogorja«. Doslej smo mislili, da je vinorodna Slovenija navedeni potrošnik proizvodov sončne Dalmacije. Slovensko vino pa nima prave cene po zaslugi nekkih vinskih trgovcev gostilničarjev in pivcev, ki vsi z nami in od nas živijo. No, letos slovenski vinarii res še ne tarnajo preveč, ker svoj pičli pridelek lahko prodajajo. Jugoslavija bi sploh ne izhajala samo z letošnjo novino, ker je lani povsod povprečno slabo obrodilo — v vsej državi baše samo 2 in pol milijona hektolitrov — in so zato pri nas razprodane domala tudi vse stare zaloge vina. Koliko pa bo tarnanja, ko bo trta zopet obilno obrodila! Na to premalo mislimo in nismo prav nič pripravljeni. — Sotiski.

Vatikan protestira

Sv. stolica je vložila 15. t. m. pri naši vladi protest zaradi usode, ki je zadela konkordat, podpisanem l. 1935 in ki je bil, po izjavi predsednika vlade, definitivno odstavljen z dnevnega reda.

Tedensko zrcalo

Gimnazija kneza Koclja

Profesorski zbor murskosoboške gimnazije je predložil vladi, da bi se smela njihova gimnazija odslej imenovati: »Gimnazija kneza Koclja«; kajti po njihovem je bil Kocelj, ki je vladal v teh krajih od 861. do 876. leta »... prvi glasnik zdanje svobode, in da bi se pod vplivom tega zgodovinskega imena zdanje generacije vzgajale...«

Stare nemške kronike pa pišejo, da se je Kocelj oče Pribina uprl knezu Rastislavu s pomočjo Nemcev. Ko je Rastislav premagal Nemce, se je Pribina s svojim sinom Kocljem komaj rešil. Radi vsega tega so mu dali Nemci okoli Blatnega jezera majhno vazalno kneževino, ki ni politično ničesar pomenila. Ko je Karel Veliki premagal Avarce in začel širiti svojo oblast na slovaška plemena, mu je Kocelj kot nemški vazal v teh bojih pomagal, in po zelo verjetni kombinaciji prof. Šišića je padel Kocelj v eni takih bitk na strani Nemcev proti Hrvatoma. — Drugače je Kocelj gradil cerkve okoli Blatnega jezera in klical v kneževino nemške svečenike in škofo. Pozneje je sicer sprejel sv. Cirila in Metoda in se zanimal za njuno književno delo, ali v bistvu je ostal tak, kakršni so bili vsi slovenski knezi: pod okriljem rimskega imperijalizma so večali svojo moč, kolonizirali zemljo in s širjenjem krščanstva večali svoje dohodke.

Po »Novi Reči«.

Usmiljenja in ljubezni potrebni

V članku »Resnica o ponujeni roki« navaja »Slovenski delavec« sledeče spoznanje o komunizmu: »Komunizem je zmotna, je skrajna zločest, je nekaj bistveno slabega. Z njim ni mogoče nobeno sodelovanje katoliško usmerjenega človeka. Posameznik v tem zgrešenem zločestvenem pokretu je usmiljenja in ljubezni potreben. To ljubezen mu moremo izkazati edino tako, da ga zmote otmemo...« — Dobro, da je politična zgodovina kratkega spomina, od danes do jutri, sicer bi marsikomu bilo zelo nerodno pred ljudstvom in lastno vestjo!

.... bi lahko, pa ne moremo...

O proračunskem zasedanju banskega sveta prav kratko poroča »Slovenski delavec« ter navaja med drugim: »Radi bi zapisali, da zboruje naš slovenski parlament, pa ne moremo. Zaradi moč, ki se posvetujejo in ugibajo, kako prav delati za našo Slovenijo, bi lahko. Ni jih sicer narod direktno odbral iz svoje srede, ni jih poveril z zastopstvom svojih interesov, vendar uživajo narodno zaupanje. Toda njihova moč je premajhna. Sistem zgrajenosti je premalo naš. Dobro voljo seveda sproti ubija mrtvilo centralizma« — Prej nismo mogli, sedaj tudi ne moremo; kdaj bomo neki mogli?

Kako se godi obrtnikom

O položaju obrtniškega stanu in o cenah rokodelskih izdelkov naslavlja »Obrtni vestnik« na javnost daljši apel, v katerem navaja med drugim: »Zaradi neupravičenega padca cen rokodelskih izdelkov, se je naše obrtništvo popolnoma proletariziralo in osirotelo. Večina današnjih samostojnih obrtnikov živi takorekoč iz rok v usta. Za obrtnika zakoni niso postavljeni v njegovo obrambo, temveč samo za njegove obveze in dolžnosti. Obžalovanja vredna je resnica, da se obrtnika pri naročitih dejansko prikrajuje na upravičenem zaslužku. Ni dovolj, da se ga izigrava z nelojalno konkurenco in šušmarstvom, še več, od obrtnika se danes zahteva, da mora svojega odjemalca zalagati in mu kreditirati, da mora obrtnik za svoj težko prislužen denar še čakati, če sploh pride do dvomljivega izplačila. Kupujoča javnost naj uvidi težak položaj našega obrtništva ter upošteva vrednost in ceno obrtniških izdelkov.«

Zakaj tonemo v revščino?

Celjska »Nova doba« ugotavlja ob razmotrivanju našega življenjskega standarda to-le: »Življenjski standard našega naroda je danes na tako nizki stopnji, da bi bilo treba skrajne previdnosti in obzirnosti pri obravnavanju raznih vprašanj, ki obremenjujejo naše narodno življenje. Najhujše ogorčenje je narodu pa-

Čudni pojavi v poštni dostavi

KDO JE KRIV?

Glede poštnih dostav ter telefonskega in brzojavnega prometa se dan na dan čujejo upravičene tožbe. V javnosti, tako po mestih kakor na podeželju, izražajo ljudje svojo skrajno nezadovoljnost s pošto dostavo. Tozadevno je dobila tudi uprava »Edinosti« že v tem kratkem času več pritožb, ki so jih naši naročniki neupravičeno pripisali na naš račun. Običajno se ves ta nered pri poštni dostavi pripisuje okolnosti, da je v Sloveniji premalo poštne službenstva. S to razlago pomanjkljivosti našega poštne prometa se sicer strinjamo, nikakor ga pa ne moremo razumeti za nekatere slučaje, ki nikakor ne morejo biti v zvezi s pomanjkanjem osebja, temveč dobi ob njih človek popolnoma drugačen vtis. Na čigav račun je pripisati slučaje,

umamo priložiti, o katerih se je v preteklih dneh sploh niti enkrat govorilo. Vse to, kar se danes v Sloveniji dogaja, ni nič drugega kakor posledica tega, da je pošta v Sloveniji v celoti v rokah tujcev. Vse to, kar se danes v Sloveniji dogaja, ni nič drugega kakor posledica tega, da je pošta v Sloveniji v celoti v rokah tujcev. Vse to, kar se danes v Sloveniji dogaja, ni nič drugega kakor posledica tega, da je pošta v Sloveniji v celoti v rokah tujcev.

Plebiscit za neodvisnost Avstrije

Avstrijski kancler dr. Schuschnigg namerava razpisati v Avstriji plebiscit, v katerem naj se Avstriji izjavijo o avstrijski neodvisnosti. Težka je ta odločitev, toda po zadnjih dogodkih ni drugega izhoda. Kljub vsem mednarodnim garancijam, ki bi imele skrbeti za avstrijsko neodvisnost, bo moralo naposled o tej neodvisnosti vendarle odločiti samo ljudstvo. Danes je težko reči, kako bo ta plebiscit izpadel. Vsekakor pa je znamenje, da se nahaja Avstrija v težkih notranjih bojih, zato, ker je le preširoko odprla vrata nemškemu nacionalnemu socializmu, čigar davna želja po priključitvi Avstrije k Nemčiji se je sedaj še prav posebno okrepila. Zanimivo je, da najodločnejše branijo avstrijsko neodvisnost vprav delavci, ki so začeli široko akcijo za zbiranje podpisov za neodvisnost. Kljub temu, da se po svoji politični orijentaciji ne strinjajo s sedanjim režimom, vendar najodločnejše izjavljajo, da so pripravljeni do zadnjega braniti neodvisnost Avstrije.

Demokracija in enakopravnost

Preteklo nedeljo je bilo v Švici ljudsko glasovanje o predlogu, da postane poleg francoskega, nemškega in italijanskega jezika tudi retoromanski jezik državni jezik. Za je glasovalo 680.000 švicarjev,

proti 55.000. Z izidom tega glasovanja je bila priznana enakopravnost retoromanskemu jeziku, ki ga govori jedva okoli 60.000 državljanov.

Nove občinske volitve

Volitve razpisane v 48 občinah

Radi prekomasacij občin so razpisane občinske volitve:

V srezu Brežice: Brežice; v srezu Celje: Kalobje, Slivnica, Sv. Jurij pri Celju in Zalec; v srezu Črnomelj: Dragatuš; v srezu Dravograd: Črna Kapla, Mežica in Remšnik; v srezu Gornji grad: Gornji grad in Nova Stifla; v srezu Laško: Laško; v srezu Lendava: Genterovci; v srezu Litija: Šmartno pri Litiji; v srezu Ljubljana: Zelimlje; v srezu Ljutomer: Razkrižje, Strigova in Verželj; v srezu Logatec: Stari trg; v

srezu Maribor, desni breg: Črešnjevec, Laporje, Poljčane, Slov. Bistrica in Sp. Poljskava; v srezu Maribor, levi breg: Korena, Sv. Lenart v Slov. goricah, Sv. Rupert v Slov. gor. in Sv. Trojica v Sl. goricah; v srezu Murska Sobota: Bodonci, Cankova, Gornji Petrovci, Grad Kupšinci, Martianci, Pečarovi, Pertotča, Puconci, Selo v Prekmurju in Salovci; v srezu Ptuj: Kok. Ormož, Središče in Svetinje; v srezu Slovenjgradec: Slovenjgradec, Šmartno pri Slovenjgradu, Šoštani in St. Ilj pri Velenju.

Krvavo maščevanje

Zverinski umor

Preteklo soboto zvečer je bil izvršen pri Sv. Bolfenku zverinski umor. Umor, ki je bil odkrit šele v nedeljo zjutraj, ko so smučarji našli trupli moškega in ženske, ki sta bila umorjena na zverinski način. Poizvedovanj je ugotovilo, da gre za 28-letnega stavbenika Stanka Dolničarja iz Ljubljane in 25-letno magistratno uradnico Milko Gorupovo iz Maribora. Obe tragični žrtvi sta bili v torek pokopani ob ogromni udeležbi javnosti, ki se upravičeno zgraža nad takim zverinskim umorom.

Kakor je dognala preiskava, gre v tem slučaju nesporno za čin maščevanja, ki je v zvezi z neko sodno razpravo, ki je bila v soboto, 19. t. m. pred tukašnjim sreskim sodiščem in pri kateri je pokojni Stane Dolničar nastopil kot glavna

priča. Stavbena tvrdka, pri kateri je bil Stane Dolničar zaposlen, je namreč nedavno odstopila večje število delavcev, ki so radi tega tožili tvrdko. Na sobotni obravnavi so bili tožbeni zahtevki delavcev na podlagi izpovedb Stanka Dolničarja odklonjeni. V zvezi s tem krvavim zločinom, ki je vzbudil vsepovsod največje ogorčenje, so bile izvršene številne aretacije ter se je posrečilo zajet nekatere krivce, ki so izpovedali svoje prvo priznanje.

Krvavi zločin pa je dal tudi povod za najrazličnejša ugibanja, češ, da gre za roparski umor itd. Vse okoliščine in prve izpovedi aretirancev pa jasno dokazujejo, da je bil zločin storjen zgolj iz maščevanja, kakor bo to pokazala nadaljnja preiskava.

rodi zavest, da je iskati vzroka njegovi bedi in proletarizaciji v izkoriščanju, ki ima za posledico kopičenje ogromnih bogastev na eni ter najhujšo bedo na drugi strani. Zato je boj današnjega človeka boj za pravično in složno sožitje vseh stanov in slojev naroda, ki se morajo v trdem življenjskem boju medsebojno podpirati in morajo najti v skupni državi enako zaščito svojih interesov ter pravično ureditev socialnega, gospodarskega in kulturnega življenja.

Vsevedno »rešeto«

Potom svojega »rešeta« je tudi »Slovenski gospodar« primerno pozdravil

»Edinost«. Razume se, da mu »Edinost« ni všeč, saj ji celo pripisuje razdiralno delo. Nekaj je pač treba napisati sebi v tolažbo. Če bi bili vsi Slovenci naročeni na »Slovenskega gospodarja«, kajpada, to bi pomenilo kolosalno in prekrasno slovensko edinost. Figovo pero pa naj uporabi rešetar kar zase, da pokrije s njim sramoten poraz iz sosednje Avstrije, katere režim je svojčas toliko hvaljal. Saj se razumemo kot sosedje, kaj ne? »Edinost« je jasna in nikomur za firmo: seveda skozi rešeto se pač vidi »rešetarstvo«, zato rešetar čisto izgubi jasno orijentacijo!

7 dni

po svetu

□ Avstrijski socialisti so izdali proglas, v katerem obsojajo dr. Schuschnigg, češ, da je v razgovoru s Hitlerjem prodal in izdal Avstrijo.

□ 250 milijonov dolarjev zahteva Roosevelt za podporo brezposelnim ter pravi, da je pobijanje brezposelnosti prvi učinkovit korak k ozdravljenju gospodarstva.

□ Poljska vlada je umaknila predlog novega volivnega reda, ker bi se po tem volilnem zakonu bržčas preveč ojačala opozicija.

□ Madžarska namerava razpisati posojilo za oboroževanje.

□ Ženska enakopravnost v Franciji. Iz državljanskega zakona so pri določilih o sklepanju zakona črtali izraz »bodi žena možu pokorna« in so vstavili določilo, da je žena dolžna z možem stanovati, sicer pa ima enake pravice pred oblastjo kot možki.

□ V Švici so uvedli z ljudskim glasovanjem zakon o nadzorstvu nad zasebno vojno industrijo.

□ Varnostno službo je v Romuniji prevzela vojska.

□ Avstrija, ki je uradno priznala generala Franca, bo odpoklicala iz republikanske Španije svoje poslanike in konzule.

□ »Hočemo dela!« Take napise so nosili brezposelni po New Yorku ob prireditvi zadnjih velikih demonstracij.

□ V Indiji je z vsilo silo oživel gibanje za ločitev od Anglije. Tozadevni sklep je bil storjen na vseindijskem kongresu. Nič čudnega, če je zato Anglija v zadnjem času tako popustljiva.

□ Papaninova polarna ekspedicija je bila te dni po težkih naporih rešena. Letolomilca »Taimir« in »Murman« sta jo vrnela na svoj krov.

□ Nad Hankaum je bila pretekla dni največja zračna bitka v sedanjih kitajsko-japonski vojni. Japonci trdijo, da so sestrelili 30 kitajskih letal.

□ Demonstracije hitlerjevcev v Avstriji. Preteklo nedeljo so bile v vseh večjih avstrijskih mestih velike demonstracije hitlerjevcev. Demonstranti so v povorkah nosili zastave s kljukastim križem in vzklikali Hitlerju, kar je morala policija mirno prenašati.

□ Japonska vojska je imela v tem mesecu 1.200.000 vojakov, 4500 topov, 1800 tankov in 2000 letal. 80 odstotkov vojakov je kmetov in delavcev, oficirji pa so izključno plemiči in sinovi bogatih industrialcev.

□ 25.000 uradnikov, ki jih je nastavil v Romuniji Goga, je bilo odpuščenih, ker so uraniali samo korupcijo.

□ Belgijska vlada je za nekaj časa umaknila namero o priznanju italijanskega cestarstva.

□ Silna draginja na Japonskem. Cene blaga so močno poskočile, za nekatere vrste kar za 52 odstotkov, tako da je zavladala splošna draginja. Poznavalci razmer pravijo, da se je Japonska znašla pred največjo krizo, kar jih pozna njena zgodovina.

□ Ob 20-letnici neodvisnosti Litve je bilo pomiloščenih mnogo političnih krivcev, med njimi tudi bivši ministrski predsednik Valdemaras, ki je bil zaradi puča 1934 obsojen na 18 let ječe.

□ Nova holandska ustava bo stopila v veljavo 22. t. m.

□ Večja izletniška ladja se je potopila v sidnejskem pristanišču. Utonilo je 30 potnikov.

Zakaj je dr. Dobovišek zaustil dr. Mačka?

Zagreški »Hrvatski dnevnik« je v celoti objavil pismo narodnega poslanca dr. Doboviška dr. Mačku, v katerem navaja vzroke in opravičilo svojega vstopa v Narodno skupščino. Poglavitni vzrok, ki je privedel dr. Doboviška do tega koraka, je predvsem njegov obupni finančni položaj. Grozili so mu prodati domačijo ter ga pognati v konkurz. Rešitev, ki se je nadejal iz Zagreba od »Prve hrvatske štedionice«, se je tudi izjalovila. Zato ni drugega izhoda nego da vstopi v skupščino in dvigne svoje poslanske dnevnice. Zatrjuje pa, da bo ostal kljub temu zvest dr. Mačku in KDK. Ko pa je prišel dr. Dobovišek v Beograd in tam bil vprašan, zakaj se je z dr. Mačkom razšel, je navajal razne politične vzroke, češ, da Slovenci niso bili sploh upoštevani v združeni opoziciji itd., kar je dalo povod, da mu je »Hrvatski dnevnik« zapisal primerno lekcijo in objavil v celoti njegovo pismo, v katerem sporoča dr. Mačku vzroke svojega koraka in vstopa v skupščino.

Za povzdigo naše živinoreje

V drugi polovici meseca decembra lani je bila v kmetijskem ministrstvu konferenca živinorejskih strokovnjakov, ki je sprejela več važnih sklepov. Med drugimi je bilo sklenjeno, da se izenači vodenje rodovniških knjig v vsej državi. Poudarilo se je, da tvorijo rodovniške knjige pomožnim temeljem za pospeševanje živinoreje. Z ustanovitvijo in strokovnim vodenjem takih knjig se vzpostavlja sistematična delavnost programskega dela na pospeševanju živinoreje ter se pride do zdrave osnove za uspešno, vztrajno in sigurno selekcijo ter izboljšanje naše živinoreje v vseh ozirih. Brez dobro vodenih, organiziranih in za vso državo poenotenih rodovniških knjig si niti ne moremo zamisliti vztrajnega napredovanja selekcijskega dela v smeri kvalitetnega in kvantitetnega dvigovanja naše živinoreje. Z unificiranimi rodovniškimi in drugimi pomožnimi knjigami je združena tudi organizacija in izvedba kontrole plodnosti, zdravja in produktivnosti, dalje izenačenje metod ocenjevanja, selekcije in kontrole produktivnosti ter določitev pasemskih rajonov v naši državi.

Konferenca je tudi z zadovoljstvom vzela na znanje ustanovitev »Centralne ustanove jugosl. Herd Book-a«, ki ima baš nalogo skrbeti, da se pravilno in enotno vodijo rodovniki in druge pomožne knjige. To ustanovo bo vodila posebna strokovna komisija, ki jo tvo-

rijo strokovnjaki kmetijskega ministrstva in banskilnih uprav ter delegati živinorejskih zadrug in društev. V odločbi, s katero je kmetijski minister odredil ustanovitev tega novega zavoda, so tudi že predpisane naloge komisije kot n. pr. izdajanje predpisov in navodil za enotno vodenje rodovnikov in drugih pomožnih knjig, enotno ocenjevanje, organiziranje in prirejanje razstav plemenske živine, zbiranje in urejanje statističnega materiala itd.

Dosedaj smo pogrešali enotnosti na tem polju. Naši živinorejski strokovnjaki so se pošteno trudili, da bi vpeljali kolkor mogoče enotno delo, ker pa ni bilo obveznih predpisov, je bilo vsakemu društvu in zadrugi na prosto dano, ali se pokori navodilom ali ne. Odslej bo to drugače, ker bodo izdani predpisi, ki bodo obvezni tako za vse privatne živinorejske organizacije, ki bodo pristopile v članstvo jugosl. Herd Book-a kot tudi za vse državne in samoupravne ustanove. Zeleti bi bilo le, da se ne predpišejo preobširni in komplicirani obrazci, ki bi bili za naše kmetovalce oziroma funkcionarje naših živinorejskih društev in zadrug težko razumljivi. Vodenje takih knjig in obrazcev bi povzročilo obilo truda in vzelo končno morda tudi veselje do dela, kar gotovo ni v nameri nove ustanove ter v interesu naše živinoreje.

ih.

Znižanje obrestne mere

V zadnjem času se je pojavilo vprašanje, kako znižati splošne obrestne mere za posojila in kredite v našem denarstvu. Ugotovilo se je namreč, da je obrestna politika Državne hipotekarne banke in Poštne hranilnice dejansko tista ovira, ki ne dopušča znižanja splošne obrestne mere. Nedržavni denarni zavodi so že zahtevali, naj bo vložna obrestna mera državnih zavodov, ki nudijo za vloge jamstvo države, vsaj za 1 odst. nižja nego obrestna mera ostalih denarnih zavodov. K temu še pride centralizacija vlog pri državno privilegiranih denarnih zavodih, kar celokupni položaj še bolj komplicira. Tudi Narodna banka bi morala svojo eskontno obrestno mero znižati od 5 vsaj na 4 odstotke. Približujemo se vedno bolj normalnim časom in ta čas zahteva še nadaljnje znižanje vložne obrestne mere na recimo 3.5 do 4.5 odst., kakor je bilo razmerje pred vojno. Takrat bodo tudi

obrestne mere za posojila lahko znižali na 5 do 6 odstotkov, kar bo koristilo splošnemu razmahu našega denarstva in domači kreditni politiki. Zlo leži v obrestni politiki poldržavnih denarnih zavodov in stvar vlade bi bila, da to vprašanje prilagodi potrebam našega denarstva.

Posetite

kuharska (kulinarična) razstava
Združenja gostilniških podjetij v Mariboru
UNIONSKA DVORANA
od 12. do 15. marca 1938

Naše tržišče in cene

Les. Položaj je neizpremenjen. Izvoz mahnen, cene dokaj trdne zlasti za nekatere vrste lesa. Hrastov les kubik 650—700 din, smrekovi hlodi 150—200, smrekovi trami 220—300, macesnovi hlodi 220—260, borovi hlodi 200—300, smrekove deske 4 m 280—420, macesnove deske 600—800, hrastove deske 600—1500, bukovne deske 300—650 din.

Živina. Na trgu ni živahnosti, tudi na sejme je dognon živine znatno popustil. Cene za prvovrstne vole so povprečno 5.25—5.75 din za 1 kg žive teže, za krave od 2.50—5, teleta 5.50—8; konji 800 do 4000 din komad.

Svinje. Tu je trgovina nekoliko boljša, zlasti je večje povpraševanje po mladih prašičkih. Cene za debele svinje od 7—8, plemenske svinje 5.50—6.50, pršutarji 6.50—7, hrvaški špeharji 9.75—10.50 din; mladi prašički 80—140 din komad.

Kože. Sirove goveje kože po 10—12 din, telečje sirove 12—14, svinjske si-

rove po 10—10.50 din za 1 kg.

Poljski in drugi pridelki. Seno 30—45, slama 25—30, krompir 6.75—1.50, čebula 3—4, česen 5—8, zelje 1—4, kisle zelje 5, kisle repa 2, karfiola 8—10, kole-raba 0.25—1.50, Jabolka 3—6, hruške 5—6, celi orehi 6, pšenica 1.75—2, rž 1.50 do 1.75, oves 0.75—1.25, proso 1.25 do 1.75, ajda 1—1.25 in fižol 1.50—2.50.

Mleko, perutnina, jajca. Mleko 1.50—2 din liter, smetana 10, sirovo maslo 24, čajno 28—32, domači sir 8—10, — Ko-koši 20—25, piščanci 25—50, gosi 60, purani 35—60, race 10—20. — Cene jaj-cem so se učvrstile; prodajajo se od 0.50—0.75 din, povprečna cena 0.45 din kom.

Vino. V vinskotrgovino se povrača živahnost. Cene so prej ko slej trdne: lažja vina 4.50—5—6 din, izbrana vina 6—7—8 in celo več din za liter. Izčrpanost zalog v Dalmaciji bo verjetno pri nas dobro vplivala.

Pravilnik o sladkovodnem ribarstvu

V kmetijskem ministrstvu je dokončno pripravljen pravilnik o izvršitvi zakona o sladkovodnem ribarstvu, ki bo še ta mesec stopil v veljavo. Posebno važna okolnost, ki jo predvideva novi zakon, je v tem, da mora vsak lastnik ribarske pravice prijaviti to svojo pravico najkasneje do 28. aprila t. l. V slučaju, da bi zamudil ta rok, avtomatično izgubi svojo ribarsko pravico, s katero bo v bodoče razpolagala država. Pravilnik predvideva tudi ureditev organizacije in vodstva ribarskega katastra in ribarske statistike. Tudi se bo moral voditi v bodoče posebni seznam, v katerem bodo vpisani vsi ribiči, ki osebno lovijo ribe za prodajo. Ostale osebe, ki pa se bavijo z ribolovom samo v športne svrhe in za domačo potrebo, ne bodo dobile ribarske izkaznice, ampak samo takozvano ribolovnico. Pravilnik namreč zasleduje tendenco, da se čim bolj zaščiti ribiški stan. Poleg tega predvideva tudi pravilnik razne druge podrobnosti ter v celoti obsega 30 poglavij.

Cene sladkorne pese pri nas in drugod

V naši državi se že dalje časa bijejo producenti sladkorne pese s sladkornimi tovarnami za doseg čim boljših cen. Podoba pa je, da bodo le težko uspeli. Zanimivo je pa vsekakor vpogledati, kakšne cene ima sladkorna pesa v nekaterih državah v Evropi. V sladkorni kampanji 1935/36 se je plačevala sladkorna pesa v: Bolgariji po 30 Din, v Romuniji 25.30 Din, v Češkoslovaški 22 Din, v Italiji 56 Din, v Nemčiji 35.22 Din, na Angleškem 42 Din, na Poljskem 33 Din, v Franciji 50 Din, v Švici 48.80 Din, v Letonski 44 Din, v Nizozemski 47.90 Din in v Turčiji 43.25 Din.

V tej dobi je pri nas znašala cena 21.50 Din, torej manj, nego v katerikoli navedenih držav. Edinole Madžarska je plačevala po isti ceni.

Koliko sladkorja porabimo

Dodatno k našemu članku o sladkorju v prejšnji številki navajamo še neka številka. V letu 1936 se je porabilo v naši državi 7150 vagonov sladkorja, v letu 1937 pa 7900 vagonov. Potrošnja se je

sicer nekoliko dvignila, vendar pa ne toliko, da bi mogli reči, da je pri nas s tem sladkorno vprašanje dobro rešeno. Siromašni sloji ljudstva prej ko slej še vedno stradajo sladkora. Lepe dohodke na sladkorju je pa spravila tudi država; v letu 1936 552 milijonov din, lani pa 610 milijonov. Praznih rok pa seveda ni so ostali delničarji sladkornih tovarn. To so vse lepe številke, toda kaj koristijo ljudstvu, ki bi sicer rado sladilo svojo hrano, pa ne more, ker je naš sladkor v ceni preveč grenak!

Razstava male živali

V času od 16. do 20. decembra lani je kmetijsko ministrstvo s sodelovanjem živinorejskih organizacij priredilo razstavo male živine, golobov, kuncev ter ovc v Beogradu. Udeležba s strani razstavljalcev je bila zadovoljliva. Razstavljena živina je bila razvrščena v štirih paviljonih beograjskega velesejma. Obiskovalcev je imela ta razstava po uradnih poročilih 10.000, in sicer je bil obisk prva dva dni razmeroma dober, ostale tri dni pa slab. Stroški razstave so znašali 220.946 dinarjev. Del tega zneska je pokrilo ministrstvo za trgovino in industrijo (150.000 din), ostanek pa prodane vstopnice in katalogi ter kmetijsko ministrstvo (72.855 din).

Zanimivo je, da izvažamo iz naše države letno preko 20.000 ton živih in zaklanih malih živali. 20.000 ton jajc in 1000 ton perja, kar skupno presega znesek 400 milijonov dinarjev.

Ali ni res pomoči zoper škodljive kartele?

V beograjskem »Vinarskem listu« od 14. januarja t. l. čitamo — tu v slovenskem prevodu: »Po uredbi o kartelih od 3. avgusta 1934. smo pričakovali, da bo škodljivo delovanje kartelov onemogočeno ali vsaj ublaženo. Kartelirane industrije pa so v decembru 1935. dosegle tako izpremembo te uredbe, da morejo zopet nemoteno poslovati.« — Sotiski.

Pomoč kletarskim zadrugam

Država je namenila kletarskim zadrugam nad 6 milijonov dinarjev podpore. Kmetijsko ministrstvo je podpora porazdelilo tako-le:

Za 2 kletarski zadrugi v Savski banovini 1.000.000 dinarjev; za 6 kletarskih zadrug v Primorski banovini 2.400.000 dinarjev; za 1 kletarsko zadrugo v Dravski banovini, in sicer v Ormožu 500.000 dinarjev; za 1 kletarsko zadrugo v Zetski banovini 500.000 dinarjev; za 2 kletarski zadrugi v Vardarski banovini 750.000 dinarjev; za 4 kletarske zadruge v Moravski banovini 1.000.000 dinarjev. Torej skupno za 16 kletarskih zadrug v 6 banovinah 6.150.000 dinarjev.

Pogoj pa je, da zadruge ne smejo porabiti tega denarja za zgradbe, odnosno kleti same. Le-te si morajo zadržniki postaviti iz svojih sredstev, namreč s prispevki v gotovini in gradivu ter z delom, s čimer tako rekoč odslužijo svoje zadržne deleže. Denarna podpora naj tako služi — mislimo — za ustrezajočo opremo, odnosno tehnično izpopolnitev in obratno sredstvo zadržnega podjetja. Kmetijsko ministrstvo lahko po predlogu pristojne banske uprave dodeli podporo skratki ali čisto odzame zadrugi, ki ne bi hotela ali ne bi mogla izpolnjevati prevzetih obvez. — A. Ž.

Svetovno zadrugištv

Po podatkih Mednarodne zadrugišne zveze je na vsem svetu 731.000 zadrugišnih organizacij, ki imajo 166 milijonov članov. Od tega odpade na Rusijo 97 milijonov, na Evropo 41 milijonov, na Azijo 10, na Ameriko 17 in na Afriko 1 milijon zadrugarjev.

Odprava zemljarine

Narodni poslanec Kosta Popović je z nekaterimi svojimi tovariši predložil Narodni skupščini predlog, naj se sploh ukine zemljarina, s čimer bi se še bolj olajšala bremena, ki težijo kmeta v naši državi. Predlogom je obenem priključil tudi nasvet, kako in kje naj se nadoknadijo dohodki, ki jih dobiva država na račun zemljarine.

Kaj je »čaršija«?

Iz 4. št. »Slovenske vasi« posnemamo naslednjo razlago pomena »čaršije«: »Beseda »čaršija« pomeni trg, semenj in pa tudi ljudi, ki imajo pravico na teh sejmihih in trgih trgovati. To pravico so dobili v Srbiji le nekateri meščani in tržani, na vasi pa — štiri ure od trga — ni smel nihče imeti trgovine do 1932. leta! Kmet je bil tedaj na milost in nemilost izročen nekaj meščanskim družinam, to je »čaršijskim porodicam«, samo tem je smel prodajati svoje pridelke in le od teh kupovati svoje potrebščine. Zakoni, ki so dajali posebno pravico čaršiji, so onemogočili, da bi se uveljavila demokracija in to kljub svobodoumnim političnim zakonom, ker so najštevilnejši stan, srbskega kmeta, držali v stalni gospodarski odvisnosti. Kmet je v svoji stiski hodil č čaršiji tudi po posojila, ki jih zaradi pomanjkanja kreditnih ustanov drugod sploh ni mogel dobiti. Na ta način se je razvila še posebna obrt čaršije: slavno zelenastvo (ki obstoja v tem, da je kmet prodal upniku svoj bodoči pridelek, ki je bil pa navadno še zelen na njivi). Zaradi tega in pa zaradi oduševskih obresti, ki so večkrat presegle tudi sto odstotkov, je prišel kmet v popolno odvisnost od čaršije, oziroma zelenastva in se zato ni mogel okoristiti z demokracijo in ustanovami. Ob takih razmerah so tudi te ustanove služile le čaršiji, ki je prevzela v zakup tudi vso politiko. Vzporedno s tekmovanjem v trgovini in zelenastvu se je med čaršijskimi »porodicami« razvilo tudi ostro tekmovanje v politiki, ki je v krajevnih vprašanjih tudi čisto taka prišla do izraza. V višjih političnih enotah so seveda nasprotni si krajevni mogočniki ustvarjali stranke z imeni in po vzoru zahodne demokracije. Kmet pa je moral glasovati tako, kakor mu je naročil njegov upnik. V takih razmerah so se uveljavili v politiki in državni upravi možje, ki jim je čaršijska miselnost prirojena in ki se jim zdi samo po sebi razumljivo, da jim gredo posebne pravice, kakršnih so bili od nekdaj navajeni. Kakor so si znali ti ljudje s svojo iznajdljivostjo zagotoviti premoč že v ustavodajni skupščini in se spretno izogniti nevarnosti, da bi v novi državi postali nepomembna manjšina, tako so tudi znali obdržati v svojih rokah vse državne ustanove, zlasti gospodarske. Svojega vpliva pa niso ohranili samo v ustanovah, ki jih je poznala že bivša Srbija, ampak so razširili svoje delovanje na vse državne ustanove, n. pr. Narodno banko ali Državno hipotekarno banko. Osvojiti so si znali tudi novo ustanovljene državne in privilegirane (ki poslujejo s posebnimi pravicami) zavode, kakor Pošto hranilnico, Privilegirano agrarno banko itd. Vpliv te miselnosti se kaže tudi ob šestojanuarski diktaturi, n. pr. pri razdelitvi države na banovine. Čisto v čaršijskem duhu so znali za Beograd in okolico pridobiti poseben, izjemen položaj, ki se kaže zlasti pri javnih dajatvah in ima posledek, da silijo vsa večja podjetja države na ta mali kosček naše države. Seveda čutijo to okolnost kaj neprijetno vse ostale pokrajine, predvsem Slovenijo.«

Svetovalec

„Edinosti“

Naročniki, ki so poslali našemu Svetovalcu vprašanja in priložili znamke za odgovor, prejmejo te odgovore še tekom tega tedna. Ugotoviti pa smo morali, da nekateri pri vprašanjih premalo jasno navedejo vse okoliščine, ki so kakorkoli v zvezi z dotično zadevo. To velja zlasti za nekatera pravna vprašanja. Prosimo, da se v bodoče ozirate tudi na to. Prav tako opozarjamo, naj vsak označi, ali želi, da se odgovor na njegovo vprašanje tudi objavi v listu. Nekateri slučajji so namreč tako splošnega značaja, da bi nasvet koristil tudi mnogim drugim naročnikom.

Odrežite in priložite vprašanju

Svetovalec
„Edinosti“

odgovarja samo na vprašanja,
ki jim je priložen ta odrezek!
„EDINOST“ 26. februarja 1938

Kulturna obzornja

Maribor išče svoj kulturni obraz

Vloga Maribora pri izgraditvi slovenske kulture

Kadarkoli je nanesla prilika, da sem se pogovarjal s kakim slovenskim izobraženecem, ki slučajno ni bil iz Maribora, o mariborskih političnih, družbenih, gospodarskih ali kulturnih prilikah in problemih, vselej sem imel mučni vtis, da je mojemu sobesedniku vsako drugo mesto na zemlji bolj znano kakor prav ta »četrti slovenski mejnik«. Ti ljudje, ki bi znali o Parizu govoriti ure in ure ter pisati duhovite članke, potopise in predavanja, vedo o Mariboru komaj, da imajo tu dobro vino in da se na cesti še vedno čuje mnogo nemščine. Prepričan sem, da je bilo med romarji na berlinsko olimpiado in na pariško svetovno razstavo mnogo Slovencev, ki še niso bili v Mariboru. Človek, ki ni ravno tak nepopravljiv mariborski lokalni patriot, kakor sem slučajno jaz, bo našel zato nešteto opravil. Prav gotovo: Maribor ne nudi tistega, kar nudi široki svet — moj bog, saj je celo manjši od same Ljubljane! Razen tega: človek si mora pač predstavljati recimo Kranj ali Novo mesto — samo malo večje je vse skupaj — kaj bi še hodil gledat to našo revščino! Tako nekako si mislijo in govorijo v Ljubljani, Kranju, Novem mestu in morda še kje. Sicer pa ali samo na Kranjskem? Kaj veš ti, ki tu živiš in hodiš po mariborskih ulicah za opravki, o mestu, ki te je pred 18 ali 20 leti (če si slučajno Primorec ali Istran) vsrkalo vase? In če si eden izmed redkih Slovencev, ki si v Mariboru preživeli ali bolje pretrpeti tudi predvojno in vojno dobo, ali še poznaš svoj stari Maribor?

Pred 30 leti je bil Maribor še sredi čitalniške dobe. Teža narodnostnih bojov ni dovoljevala tiste ostre ločitve duhov, kakor v osrednjih slovenskih pokrajinah. »Konservativni« in »liberalni« Slovenci so se zbirali okoli rodoljubov, ki tu na štajerskem še niso bili na tako slabem glasu kakor na Kranjskem. In v to solidno patriarhalno sredino je treščila vojna in prevrat. Mariborski Slovenci so postali nenadoma s pomočjo primorskih emigrantov večina s čisto novimi političnimi, gospodarskimi in kulturnimi zahtevami in nalogami. V političnem pogledu se je kaj kmalu kopazalo, da se razmere niso kdovekak izpremenile: pritisk s severa ne le ni popustil, ampak se je v mnogočem še povečal. Postal je sicer sistematičnejši in mnogo bolj vsestranski. Ker pa jim je bila še v dobrem spominu metoda, ki so se je posluževali Nemci pred prevratom, so tudi oni videli rešitev v čim tesnejši naslonitvi na državno oblast. V Beogradu pa niso imeli tistega razumevanja za specifične obmejne probleme, kakor ga je imel Dunaj, oziroma Gradec za zahteve in zaščito mariborskih Nemcev. Saj so bile tudi razmere dokaj drugačne: Mariborski Slovenci pred prevratom niso bili gospodarsko odločni sloj, kakor danes Nemci. In tako se je zgodilo, da se je v čakalju na pomoč precej zamudilo.

Mnogo večja pa je razlika med predvojnim in povojnim Mariborom na gospodarskem in družbenem področju. Maribor se je takorekoč čez noč izpremenil. Uradniško-trgovsko mestoce od včeraj je postalo pravo pravcato industrijsko mesto. In tega dejstva se Mariborčani še danes ne zavedajo v vsej ostrini. Komaj da tu pa tam pozabavljajo nad

meglo, ki je preje ni bilo, toda s konstatacijo, da so jo najbrž importirali Ljubljanci, gredo preko tega znaka napredujoče industrializacije.

A kulturno? Vsa čitalniška kultura ni imela drugih namenov, kakor narodnostno osveščanje slovenskega meščana. In ta čitalniška kultura je morala tvoriti osnovo in temelj za novo narodno kulturo, ki ni mogla več služiti zgolj kot berglje za narodno zavest. Prevrat in nagla industrializacija ter z njo zvezana družbena pregrupacija sta kulturno življenje predvojnega Maribora sunkovito prekinila. Potrebna je bila popolna preusmeritev.

Za nove prilike in zahteve pa je manjkalo nazvajejše: kulturna tradicija. Pomagali so si na razne načine: deloma so ostali pri starem, ali pa so se čim tesneje naslonili na Ljubljano, ki se je že nekako navadila, da gleda na Maribor kot na svojo podružnico. Preko prvih je šel čas, drugi pa so morali kmalu spoznati, da govorijo v prazno. Kajti med Mariborom in Ljubljano so take bistvene razlike, da je vsako suženjsko posnemanje, če že ne škodljivo, vsaj brez trajnih koristi. Narodno ogroženi politični položaj, proletarska družbena struktura in pomanjkanje kulturne tradicije v obmejnem, industrijskem mestu na eni, več ali manj uradniško mesto z univerzo in močno, neprekinjeno kulturno tradicijo na drugi strani je nasprotje, ki se na da premostiti z odvisnostjo, ampak le kot izpopolnjevanje.

In v tem se mi zdi, bi mogel Maribor po svojih posebnostih prinesiti mnogo k izgraditvi slovenske kulture. Že po svojem obmejnem položaju in po svoji industrijski strukturi je bolj kakor Ljubljana, ki mora zbirati, graditi in čuvati slovenske kulturne dobrine, poklican, da beleži in kakor filter prepušča evropske miselnosti in kulturne struje. Tudi pomanjkanje kulturne tradicije, ki bi prenel razvoj gotovo več ali manj ovirala, more tako vplivati ugodno.

Eno pa je zato nujno potrebno. Pripadnost Maribora k slovenski kulturni in politični skupnosti sploh ne more priti v dvom. To se pa doseči le s pritegnitvijo mariborskega in okoliškega proletariata v slovensko kulturno sfero. Le če nam to uspe, če dosežemo, da se bo mariborski proletarec kulturno — in seveda tudi politično ter socialno — dobro počutil, bo sta tuji pritisk in tuja propaganda brezuspešna.

Treba je pričeti čisto znova. Najprej si moramo biti na jasnem, kdo pride kot kulturni konzument v poštev. Dognati moramo, kakšne kulturne potrebe in zahteve ima in kdo mu jih zadovoljuje. Vse te institucije bi bilo treba pretehtati in prevdariti njih narodnostno, družbeno in splošno kulturno pomembnost in vrednost. Morali bi stopiti k raznim merodajnim faktorjem in jih vprašati: »Ali veš, komu govoriš?«

Samo na ta način bo Maribor zrasel s slovensko kulturno skupnostjo in bo prevzel v izgraditvi slovenske kulture tisto vlogo, ki mu gre kot »pridružnici« Ljubljane, kakor ga je dobro označil dr. Ivo Šorli.

Diagnoza in recept za mariborsko gledališče

V sobotnem »Slovenecu« se je pod naslovom »Poglavje o mariborskem gledališču« izreklo nekaj besed, mimo katerih ne bi smel nihče, ki mu je usoda mariborskega gledališča resnično pri srcu.

Po uvodni ugotovitvi, da ima časopisje, ki je za obstoj gledališča že doprineslo svoj delež, pravico o niem kaj napisati in izraziti svojo kritiko, dokazuje članek umetniško jalovost mariborskega gledališča. Glavne vzroke tega neveselega pojava vidi predvsem v tem, da se odrsko osebje dovoli ne obnavlja in da je v nepotrebno veliki meri prevladala opereta, s čimer so se operetne manire pričele uveljavljati tudi v drami. »ki ima to posebnost, da je napram naši dramski tvornosti močno mačehovska«. Za usmerjenost občinstva, ki tako prakso želi, je po piščevem mnenju odgovorno gledališče samo, ki je ljudi bolj kvarilo kakor vzgajalo. To so gotovo težki očitki, ki bi jih bilo natančneje podpreti, preden se iz njih izvaja tako dalekosežne posledice, kakor jih zahteva koncem svojega članka »Slovenec« dopisnik.

Kar se tiče dejstva, da zapuščajo mariborsko gledališče najboljše moči, je treba nepristansko priznati, da je to usoda vseh finančno šibkih in slabo subvencioniranih gledališč. O krivdi uprave bi se dalo govoriti le tedaj, če bi se videlo, da ne more zadostiti višjim zahtevam odhajajočih igralcev radi nepravilnih osebnih in stvarnih izdatkov drugod. O tem je seveda brez poglobila v finance težko razpravljati. Vajnejši je očitek glede operete, ker je brez dvoma pravilen. Treba je enkrat za vselej pribiti, da ima opereta svojo eksistenčno upravičenost le kot finančna podpora drame, ki ti na noben način ne sme škodovati, kakor se je — v tem moramo članku pritrčiti — žal dogajalo. Povsem neupravičen pa je očitek o zanpustavljanju domače dramske tvornosti, očitek, ki ga od te strani ne bi pričakovali, saj je znano, da ni zgolj krivda mariborskega gledališča, če domače novosti ne pridejo na oder.

Diagnoza, ki jo je postavil »Slovenec« dopisnik, je torej površna.

Kaj pa zdravilo? Najprej ugotavlja pisec, da dajeta mariborska mestna ob-

čina in banska uprava mariborskemu gledališču za naše razmere velike vso-te. Na podlagi te ugotovitve predlaga kot učinkovito sredstvo — kuratorij iz zastopnikov banovine in mestne občine. Ta kuratorij bo (!) sposoben in bo (!) imel dovolj avtoritete, da bo (!) ne le umetniški svetovalec, marveč tudi odločevalec! Stvar je na videz čisto jasna: kdor plača muzikante, odloča komad.

Toda takšen »sposoben« in »avtoritativen« kuratorij, ki bi v današnjih prilikah predstavljal, če že ne odkrito »uistomeritev«, brez dvoma birokratizacijo gledališča, bi bil še bolj nevaren kakor najhujša umetniška anarhija, ki

ima vsaj možnosti za zdrav razvoj, ker ga je do neke mere vendarle mogoče voditi.

Recept, ki ga predlaga »Slovenec« članar, je za bolnika prehud strup. Utegnilo bi se zgoditi, da ga ne bi prenesel.

Ne birokratizacija s postavljenimi kuratoriji, ampak demokratizacija in pritegnitev najširših plasti naroda k sodelovanju in sodelovanju je tisto »učinkovito sredstvo«, ki utegne mariborsko gledališče poživiti in pripraviti, da bo vršilo ne le svoje umetniške, ampak tudi svoje kulturne in posredno celo politične naloge na naši severni meji.

Naše podeželske knjižnice

Članek »Pismo prosvetnega delavca z dežele«, ki ste ga priobčili v svoji 1. številki, mi je dalo povod in vzpodbudo, da se o tem vprašanju tudi jaz oglašam.

Strinjam se popolnoma s člankarjem, da imamo danes še več vzrokov in razlogov za bolj sistematično ureditev podeželskih knjižnic in za širjenje dobre knjige. Vprašanje je le, na kakšen način lahko uspejo, da rešimo propadanja naše knjižnice. In tako se nam nudi sledeča slika:

Vsako prosvetno društvo smatra za eno glavnih nalog, ustanoviti si svojo lastno društveno knjižnico. Z velikimi denarnimi žrtvami in še večjim požrtvovanjem zbira vsako društvo knjige, da jih čimprej in v čim večjem številu stavi na razpolago svojemu članstvu. Rezultat tega prizadevanja je običajno knjižnica z nekaj desetimi knjig. Te knjige, ki niso vedno najprimernejše, saj društvo navadno nima dovolj denarja za nakup in mora biti zato veselo in hvaležno za vsako darovano knjigo, člani prav hitro poberejo in zopet nastane pomanjkanje in povpraševanje po novih knjigah. Nove knjige — in te so vedno najbolj iskane — so pa drage in jih običajno mora društvo kupiti, ker mu jih nihče neče darovati.

Po prav kratkem času postane društvena knjižnica v glavnem neprivlačna, ker pač ne nudi tega, kar od nje zahteva član-čitatelj. Tako usodo doživljajo redno vse društvene knjižnice! Da tako stanje ni zadovoljujoče, je vsakomur jasno in zato ni čudno, da se vedno znova iščejo nova pota, nove rešitve, kako ustvariti tako knjižnico, ki bo stalno zadovoljevala članstvo.

Rešitev tega perečega prosvetnega vprašanja vidim v sledečem:

V vsakem večjem kraju, vasi, fari, občini, naj se ustanovi j a v n a knjižnica, pri kateri naj sodelujejo vsi, brez razlike političnega in svetovnega nazora. V to javno knjižnico naj prenesejo svoje društvene knjižnice posamezna društva dotičnega okoliša.

Prednost take knjižnice vidim v tem, da bo taka knjižnica naenkrat štela veliko število najrazličnejših knjig in posetnikov, ki bodo sicer majhnimi prispevki za uporabo knjig, vendarle prispevali, da bo možno sproti misliti na nabavo novih knjig. Gotovo je tudi, da bo taka javna knjižnica upravičeno in z uspehom trkala za podporo na vrata vseh, posebno se pa tudi obračala na merodajne jav-

ne činitelje. Premnogokrat se tudi dogaja, da marsikdo noče podpirati te ali one društvene knjižnice, ker ne veruje v njen uspeh, ali pa se — boji, da s tem ne pokaze svoje strankarsko-politične opredelitve; taki javni knjižnici bi pa nasprotno prav radevoljno nudil svojo naklonjenost. V upravo take javne knjižnice bi morali vstopiti vsi lokalni prosvetni krogi. Seveda bi se moralo organizirati upravo tako, da bi bilo preglasovanje z ene ali druge strani popolnoma izključeno. Taka uprava bi bila tudi v stanu, da izbira knjige, ki so primerne za vsakogar, pri čemer se ne bi bilo bati, da bodo izbrane knjige v izpodliko temu ali onemu.

Gotovo se bodo našli ljudje, ki bodo moj načrt od vsega početka z vso odločnostjo zavrnili kot neizvedljiv in za naše kraje in razmere nesprejemljiv. Najbrže tudi društva ne bodo voljna, kratkoma lo žrtvovati svojo, z velikimi stroški in trudom zbrano društveno imovino. Prav dobro vem, da je za izvedbo tega načrta potrebno veliko idealizma, predvsem pa se je treba dvigniti preko lokalnih razmeric z neko širokogrudnostjo, ki ima pred očmi dobrobit ne samo ozkega kroga svojih članov, marveč interes vsega okrožja.

Prepričan sem pa tudi, da imajo bodočnost le take s p l o š n e knjižnice, ker le te imajo možnost in pogoje za krepak razvoj, nikakor pa ne male društvene knjižnice. Le splošne knjižnice so v stanu, da stalno in sproti izpolnjujejo svojo nalogo in so stalno »sodobne«, to se pravi, nudijo ljudem največjo izbiro zadnjih novosti na našem književnem trgu. Ako bi imeli mnogo takih splošnih knjižnic, ki bi bile v stanu nabavljati sproti novo izdane knjige, bi to brezdvoma imelo svoje velik vpliv tudi na ceno naših knjig, saj bi založbe v bodoče lahko računale na večji krog odjemalcev in s tem tudi na večjo naklado. Večja naklada pa bi zopet vplivala na ceno knjig in s tem bi se dosegla znatna pocenitev posameznih izvodov.

Misel ustanovitve takih splošnih knjižnic gotovo ni izvedljiva v vsakem kraju, ker so krajevne razmere zelo različne. Ponekod je politična nestrpljivost tako velika, da je skupna akcija za še tako splošno koristno stvar nemogoča. Toda tudi v takem kraju bi bilo potrebno delati na to, da se polagoma ustvari pomirljivo vzdušje, ki dopušča složni nastop naše vasi.

Mariborska kulturna kronika

Pomemben dogodek za kulturni Maribor je bil nedeljski občni zbor Umetniškega kluba, ki se je vršil ob veliki navzočnosti mariborskih in okoliških likovnih, odrskih in besednih umetnikov ter žurnalistov. Pri volitvah je bil izvoljen naslednji odbor: predsednik dr. Šnuderl, podpredsednik Golouh, tajnik prof. Jirak, blagajnik prof. Kos. Poleg teh bodo tvorili odbor še gg.: dr. Dornik, Rehar in Potrč za literaturo, ravnatelj Kozina in g. Poljanec za glasbo, dr. Brenčič in g. Nakrt za gledališče in dr. Kralj za žurnalistike. Pri slučajnostih se je razpravljalo o predlogu prof. Jiraka o nadaljnjem delu: o razširitvi društva s pritegnitvijo ljubiteljev umetnosti, o osnovanju ljudske galerije in o organizaciji reprezentativne umetniške razstave v Mariboru. Zaslužnemu dosedanjemu predsedniku dr. I. Šorliju se je občni zbor oddolžil s tem, da ga je izvolil za častnega člana.

V ponedeljek je predaval doc. dr. V. Bohinc o sredozemskem človeku v njegovih odvisnostih od narave. Sredozemlje, ki meri brez morja 4 in pol km, je zemljepisna, geološka in klimatična ter vegetabilna enota, ki je tekom časa izoblikovala tudi precej enoten tip sredozemskega človeka z enakimi lastnostmi in sličnim načinom življenja. Predavateljeva izvajanja, ki so bila kar prijemljivo jasna in razumljiva, so donazorile

lepe slike. Škoda, da je bil obisk nekoliko pičel!

V torek se je vršila v Narodnem gledališču že dolgo napovedana prva opera v tej sezoni Verdiev »Trubadur«.

Pri »Vzajemnosti« so imeli v sredo zanimivo predavanje o človeški podzavesti. Predaval je pred nabito polno dvorano g. Božo Vodusek, ki je na popularen način razložil trojno osnovo Freudove psihoanalize: zmotna dejanja, zdravljenje duševnih bolezni in simbolično sanj. Poslušalci, ki so se pri tej priliki prvič seznanili z nekaterimi vprašanji iz psihoanalize so sledili predavatelju z napeto pozornostjo.

Marian Hemar: Firma

V soboto, dne 26. februarja homo vdeli na mariborskem odru komedijo poliskega dramatika Mariana Hemaria: Firma. Delo, ki na lahkoten način obravnava odnos realnega za dobrobit in renome stoletne firme vnetega trgovca do umetnosti, bo našlo tudi pri nas, če bo dobro vprizorjeno, svoje prijatelje. Pogoje za popularnost ima prav gotovo: lahkoten, gladko tekoč dialog z nekaterimi več ali manj posrečenimi žbidljivkami na kritike in žurnaliste ter nekaj hvaležnimi vlogami in neprisliljeno komiko. Delo ni svetovnozzgodovinski dogodek, a utegne kot vesel premore služiti svoemu namenu.

Bodite pogumni: umrte samo enkrat.

Dopiši „Edinosti“

Rogaška Slatina

V predpustu 1938.

Rogaška Slatina je tudi po zimi pravi raj, posebno pod letošnjim »pomladansko«-predpustnim soncem. Čeprav molči zdraviliški park, odet v zimsko razpoloženje, in sameva ponosni Zdraviliški dom v sladkih sanjah na preteklo bujno sezono, obenem upajoč na veselje prihodnjih mesecev, je vendar povsod dosti življenja. Saj kljub zimi nismo v »mrtvi« sezoni, ko pa postaja naše slavno zdravilišče zadnja leta tudi zimski ljubljenec bolnikov. Tiste mirne duše, ki ljubijo samoto in zdravljenje v tišini, kaj rade porabijo za svoj oddih zimske mesece, z odmorom pa poskrbe tudi za morda razrvane živce in lečenje drugih nevšečnosti, s katerimi je skoraj sleherni bitje več ali manj obremenjeno. Saj boleha dandanes toliko ljudi na prebavih, ledvicah in slini! Tako prihiti skoraj sleherni dan v Rogaško Slatino kak zdravila potreben gost in je pri nas prav dobro oskrbljen.

Zimska pokrajina in posebno sonce in sinje nebo nad tako romantično pokrajino sta vsega zavidanja vredni. Zdravje, zdravje! Snega sicer letos ni, da bi se smučali, toda sprehodi na eno ali drugo stran in celo izleti na Boč, ta naš dični štajerski Triglav, so zelo češči. Se pa moramo tolažiti tudi s takim izživljanjem drugače prijazne ali »pomladanske« zime.

Počivamo pa kljub temu ne. Rogaška Slatina, to je zdravilišče, ki ga vodi neumorni ravnatelj g. ban. svetnik Ivan Gračnar, zida nov, moderen hotel, ki bo štel nad 80 najmodernejše urejenih prostorov. Najbolj razvijenim gostom bo nudil zavetje, na katero smo lahko ponosni in ne uživamo zastoj slovesa mednarodnega letovišča. Prijeti je treba znati na pravem koncu, pa gre. Ako se pripelješ z vlakom od Grobelnega, zagledaš ob vhodu v zdravilišče na levi blizu pred nekaj leti zgrajenega letnega kopališča velikansko stavbo, ki bo do pričetka letošnje zdraviliške in letoviške sezone stopila v promet. Novi hotel. Omeniti je še treba, da so na stavbi zaposleni večinoma domačini iz revne slatinske okolice; tako je gradba novega hotela tudi uspešno javno delo v socialnem pogledu — domačemu prebivalstvu v prid in v blagoslov.

Se neko drugo gradbo moramo omeniti. Na lepi parceli blizu kolodvora — ta dobiva tudi čedalje lepšo zunanost, posebno je lep plot s slavalokom — graje Sokoli Sokolski dom. Precej ga je že zraslo, pod streho pa žal še ni; upati smemo, da bo do jeseni že sprejel pod svoje okrilje vse številne člane in članice tukajšnjega Sokolskega društva, ki so posebno v zadnjem času prav požrtvovalni in agilni tako v telovadnici kakor tudi izven nje. Novi dom bo nosil ime našega velikega kralja — Mučenika. Ker bo služil ne le samo sokolskim svrham, temveč obče slatinskim potrebam na polju telesne vzgoje, izobrazbe, prosvete in zabave, želimo Rog. Slatini in agilenemu društvu, da si potrební dom čim prej zgradi. Kakor novi hotel, bo tudi le-ta velika pridobitev in okras našega najlepšega štajerskega in slovenskega zdravilišča.

V predpustu smo, seveda. Priložnosti zadošči, da se človek današnjih tegob in ne preveč rožnatih razmer malo povesele. Skromno veselje pač nikomur ne škoduje, je pa prava predpustna potreba. Prvi so »pustovali« naši vrli planinci. SPD v Rog. Slatini tudi zbira denar — za planinski dom na Boču. Upamo ga istotako videti že letos pod streho. Gradbeni odbor, ki je sestavljen iz najpožrtvovalnejših članov SPD iz Rogaške Slatine in Poljčan in ga vodi t. č. predsednik planinske unave Boč g. ravnatelj Gračnar, je že prijel za lopato in nam je porok, da bomo tudi tu dobili lepo postojanko. Kako bo tedaj zopet zaživel naš mili »štajerski Triglav«, ki postaja leto za leto zadnje čase nedeljskim turistom poletni in pozimi omiljena izletna točka, kraj oddiha in pozebe! Bo pa nova kočica zares lepa in udobna! — Predzadnjo soboto so rajali gasilci. Gasilske veselice zelo rada poseže okolica. Saj ga res ni človeka, ki se ne bi vsaj enkrat rad malo povesele! Zadnjo soboto pa so pridelili ples Sokoli. Bilo je prav prijetno. — Za pust mislijo po dolgem času zarajati tudi naši steklarji. Kdor se še ni malo povesele, še ima torej priliko, zato le korajžol!

Drugače živimo še v sicer nevidnih pripravah za sezono. Pomlad trka — kakor kaže — na okno in kmalu bo tu tudi maj. Bog dai le po vreme! Tudi snega si še želimo. Sicer pa je ta želja mladim in starih letos povsod enaka. Skoraj bi že mogli govoriti o nekakšni

»snežni krizi«. Sicer pa — ne tožimo prehitro! Kakor je zadnje čase sploh vsa priroda muhava, nas zna imeti za norca tudi letošnja zima in nam zamesti ravno na pustno noč toliko snega, da na pekelnico ne bo mogoče domov ali v cerkev k nepelenju. In bo treba rajati še naprej... —šek.

Donačka gora pri Rog.

Naši agilni kmetijski fantje in dekleta pod Donačko goro so v nedeljo, dne 20. t. m. ponovno pokazali javnosti, kaj zmore volja in delo. Niso se ustrašili dela, ne žrtev, še manj nasprotujoče akcije, ki je z vsemi silami hotela onemogočiti prireditve. Na sokolskem odru v Rogatcu so vprizorili Vinko Koržetovo veseloigro »Micki je treba moža«. Nabito polna dvorana pri popoldanski in večerni predstavi, živahno razpoloženje in toplo-iskreno priznanje občinstva je dovoljno zadoščenje za vse in vsem. Vse, kar je zdravo, resnično, pošteno in vztrajno ustvarja uspehe in zmage. In po tej poti hodi naša kmetijska mladina! Naj še ob tej priliki izrečemo toplo zahvalo šolskemu upravitelju tov. Sotošku, ki je sodeloval s svojim tamburaškim zborom.

Sv. Peter na Medv. selu

Kako naše slovensko kmetijsko ljudstvo časti svoje učitelje, je pokazal pogreb takó prerano preminulega gospoda šolskega upravitelja v pok. Korbarja Franca v Sv. Petru na Medvedjem selu, ki se je vršil zadnjo nedeljo, dne 20. februarja 1938. Blagopokojni je daroval Medvedjemu selu vse svoje življenje. Kot mlad, idealov poln učitelj je pred 30 leti nastopil v tej vasi v težavah polnem času in za idealista v težkih okoliščinah težko službo učitelja in je vztrajal na istem mestu do svoje smrti. Bil je šoli tudi nad 28 let skrbren upravitelj in je njegovo delovanje vidno v vseh občini tako v globini kakor širini. Kraj se ponša z naprednimi gospodariji, ljudsko blagostanje je le plod pokojnikovih prizadevanj na kulturnem, prosvetnem in gospodarskem polju. Saj ga ni prebivalca širne lepe obsoletske vasi, ki ne bi šel skozi duševno kovačnico pok. g. Korbarja, ki je ostal s svojimi učenci tudi v njih pošolskem življenju v neprestanem stiku, bodreč k pridnosti in vztrajnosti, delu in žrtvovanju. Preteklo nedeljo so se poslovili občani od njega kot otroci od svojega očeta in ves ogromen pogreb je bil kot ena sama velika solza. Tako joku ljudstvo za svojim dobrotnikom! Bodi blagemu pokojniku zemljica šentpetrska, ki jo je tako ljubil, lahka, njegovim trem hčerkam in ostalim sorodnikom ter vsej župniji pa naše najiskrenejše sožalje! —šek.

Št. Pavel pri Preboldu

Pred kratkim se je pri nas ustanovilo novo društvo z imenom »Fantje na vasi«. Ustanovitev se je izvršila brez vsakega posebnega zanimanja javnosti ter o tem doslej ni pisal niti noben časopis, četudi druge manj važne stvari iz našega kraja težko uidejo časopisnemu poročanju. Novo društvo ima kulturne namen ter zlasti gojiti petje ter slogo vasi. Imelo je tudi že svojo krstno prireditev, dobro uspehi koncert v Št. Lovrencu. — Kot posebna novost, četudi že stara »moda«, se je v zadnjem času pojavilo tudi pisanje anonimnih pisem. Tako imajo nekateri že cele zbirke pisem brez ali pa z napačnim podpisom; nekateri haš zaradi takih pisem trpe na ugledu in časti. Par slučajev pa je, ko celo oblast naseda napačni vsebini anonimnih pisem ter naprti kako kaznjivo dejanje nedolžnim osebam. Upati je, da se bo s pomočjo grafoloških preiskav že v najkrajšem času ugotovilo skrite in puhle junake, ki tako nepremišljeno kopljejo samemu sebi jamo.

Rajhenburg

Pred kratkim je bila premeščena iz naše šole učiteljica ga. Petrovič Franička, ki je dalje službovala v Rajhenburgu. Premeščena je bila po lastni prošnji na ogledno šolo v Ljubljano. Imenovana je bila zelo pridna in vestna učiteljica, katero je ljubilo vse mlado in staro. Bila je zelo dobrega srca. Z otroki je bila materinsko ljubezna. Zato jo bomo vsi težko pogrešali. Želimo ji vse najboljše na novem službenem mestu. Šolsko oblast pa prosimo, da pošlje čim prej novo učiteljsko moč.

Trnava v Sav. dolini

Marljivo društvo kmetijskih fantov in deklet iz Orle vasi je v nedeljo, dne 20. februarja priredilo v Gasilskem domu v Trnavi proslavo Matije Gubca kot spomin na njegovo kruto in mučeniško smrt

pred 365 leti. Proslava je vsebovala primerno sestavljen in pester spored ter je privabila nepričakovano številno udeležbo. Kot uvod je pevski zbor zapel kmetijsko himno »Zeleni prapori«. Pesem je dosegla tudi dovoljno umetniško višino ter jo je — kakor znano — uglašil Zorko Prelovec. Sledila je deklaracija »Kronanje v Zagrebu«, zatem predavanje o kmetiskem punktu ter njegovem vodji Matiji Gubcu. Dobro podano deklaracijo »Pred cesarjem« je zaključila žaloigra v treh dejanjih »Užitkarji«. S prireditvijo je bil dostojno in manifestativno počaščen spomin na mučenika za kmetisko svobodo in staro pravdo. Lepa udeležba pa je pokazala, kako globoko pojmuje današnji rod izvojevanje stare pravice ter potrebe današnjega časa. T.

Šoštani

V obrambi naše meje. V Šaleški dolini živi precej borcev, ki so leta 1919 branili našo severno mejo pred vdorom tujca, ki je lačen naše zemlje, želel predstaviti mejnike v živo telo našega naroda. Vsi ti borci pa so bili doslej brez prave povezanosti med seboj. Zato je treba pozdraviti namero, da se tudi za Šaleško dolino organizira Legija koroških borcev. V ta namen je bil v Šoštanju preteklo nedeljo sestanek, ki ga je vodil učitelj g. Majer. Po poročilih o pomenu organizacije je bil izvoljen pripravljalni odbor s predsednikom g. J. Kozlevčarjem na čelu. Zavednim koroškim borcem želimo mnogo uspeha v njih idealni stražarski službi za nedotakljivost naše severne meje!

RADIO LJUBLJANA

Nedelja, 27. februarja. 8 Vesel nedeljski pozdrav. 9 Napovedi, poročila. 9.15 Veselo rajanje (plošče). 10 Verski govor. 10.15 Prenos cerkvene glasbe. 11 Otroška ura. 11.30 Nastop učencev Rudolfa Piliha. 13 Napovedi, obvestila. 13.15 Koncert Radijskega orkestra. 16 Vse mogoče, kar kdo hoče (plošče po želji). 17 Kmetijska ura. 17.30 Vodopivec: »Sreče in denar«, spevoigra (člani »Grafike«, nato Cimermanov kvartet). 19 Napovedi, poročila. 19.30 Nacionalna ura. 19.50 Slovenska ura. 20.30 Veseli napevi. 22 Napovedi, poročila. 22.15 Lahkih nog naokrog (plošče).

Ponedeljek, 28. februarja. 12 Zvoki z dežele in za deželo (plošče). 12.45 Poročila. 13 Napovedi. 13.20 Operni napevi (plošče). 14 Napovedi. 18 Zdravstvena ura. 18.20 Wald teufelovi valčki (plošče). 18.40 Kulturna kronika: Slovenski kulturni program (g. dr. St. Gogala). 19 Napovedi, poročila. 19.30 Nacionalna ura. 19.50 Zanimivosti. 20 Operetni odlomki. 22 Napovedi, poročila. 22.15 Šramel kvartet učiteljskih abiturientov.

Torek, 1. marca. 11 Šolska ura. 12 Zakaj veseli bi ne peli (znani in priljubljeni napevi na ploščah). 12.45 Poročila. 13 Napovedi. 13.20 Šramel-kvartet. 14 Napovedi. 18 Magistrov trio. 18.40 Narodnostna vzgoja (g. dr. Stanko Gogala). 19 Napovedi, poročila. 19.30 Nacionalna ura. 19.50 Zabavni zvočni tednik. 20 Dirindaj na pustni terek. 22 Napovedi, poročila. 22.15 Koncert Radijskega orkestra in citraški trio »Vesne«.

Sreda, 2. marca. 12 Radijski šramel. 12.45 Poročila. 13 Napovedi. 13.20 Virtuozji (plošče). 18 Mladinska ura: Glasbeno oblikoslovje (g. dr. Anton Dolinar). 18.40 Zgodovina gorenskih mast (g. dr. Jos. Zontar). 19 Napovedi, poročila. 19.30 Nacionalna ura. 19.50 Sah. 20 Hoffmannstahl-Zupanič: Slehernik. 21.30 Polnočna revija (plošče). 22 Napovedi, poročila. 22.15 Koncert Radijskega orkestra.

Četrtek, 3. marca. 12 Rapsodije in fantazije (plošče). 12.45 Poročila. 13 Napovedi. 13.20 Slovenske narodne s spremljevanjem Radijskega orkestra, poje g. Ladislav Rakovec. 14 Napovedi. 18 Koncert Radijskega orkestra. 18.40 Slovensčina za Slovence (dr. Rudolf Kolarič). 19 Napovedi, poročila. 19.30 Nacionalna ura. 19.50 10 minut zabave. 20 Prenos simfonijskega koncerta iz Zagreba. 22 Napovedi, poročila. 22.15 Baletna glasba.

Petek, 4. marca. 11 Šolska ura; Morje v slovenski književnosti (g. Slavko Šuster). 12 Iz naših krajev (plošče). 12.45 Poročila. 13 Napovedi. 13.20 Narodne pesmi od vsepovsod (plošče). 14 Napovedi. 18 Kako si ustvarim svoj dom (ga. Cilka Vračko). 18.20 Igor Stravinski (plošče). 18.40 Francoščina (dr. St. Leben). 19 Napovedi, poročila. 19.35 J. S. Bach: Pasijon po Mateju (prenos iz Dunaja). 22 Napovedi, poročila. 22.15 Plošče. 22.30 Angleške plošče.

Sobota, 5. marca. 12 Vožnja neznankom (plošče). 12.45 Poročila. 13 Napovedi. 13.20 Vožnja neznankom (plošče). 14 Napovedi. 17 Veseli delopusti! 17.40 Obramba mest pred zračnimi napadi (g. Drago Arčon). 18 Sor-nov šramel-kvartet. 18.40 Pogovori s poslusalci. 19 Napovedi, poročila. 19.30 Nacionalna ura. 19.50 Pregled sporeda. 20 O znanosti in politiki (dr. Alojzij Kuhar). 20.30 »Pepelniki« panoptikum, ali Deset resnic za veselo ljudstvo. 22 Napovedi, poročila. 22.15 Za vesel konec.

Škoda...

»Prosim te, zakaj pa nosiš eno samo rokavico? Drugo si izgubil?«

»Ne; toda našel sem samo eno.«

»Povem ti. Erna je zelo bistro dekle, namet za dva.«

»Njo si vzemi, dragi moj.«

Sevnica

Pasja steklina se je pojavila v naših krajih. V trg je prišel neznan pes, ki je v presledku ugriznil tri osnovnošolske otroke. Na ugrizu se je ugotovila pasja steklina. Zato so bili solarij takoj odpelani v Pasteurjev zavod v Celje. V trgu je uveden pasji kontumac.

Filmsko predavanje. Tvrška Jugefa K. D. iz Zagreba priredi v ponedeljek, dne 7. marca filmsko predavanje o zatiranju sadnih zaedavcev, na kar opozarjamo vse naše sadijare.

Železniška proga na Št. Janž. Kakor znano, je dolni ustroj bodoče železniške proge že gotov do Boštana. Sedaj se gradi čez Savo most, po katerem bo tekla proga. Delo naglo napreduje in je upati, da bo v predpisanem času, t. i. do maja, gotov. Nato se bodo položile na ustroj železniške tračnice, na kar bo koncem tekočega leta proga izročena svojemu namenu.

Velika Nedelja

Poučni kmetijski tečaj. Ptuiški sreski kmetijski odbor je priredil v dneh 25. in 26. februarja na osnovni šoli pri Veliki Nedelji dvodnevni poučni tečaj, na katerem se bo predavalo o vseh kmetijskih panogah, med drugim tudi o sadijstvu, sadni trgovini in organizaciji. Pri tej priliki se bodo skušale izvršiti priprave za ustanovitev sadiarske podružnice, ki je v tem okolišju zelo potrebna. Tečaj bo pričel vsak dan ob 8. uri in bo trajal z onoldanskim odmorom do večera. Na tečaj se vabijo prizadeti interesi.

Potop jena mesta

Morja, jezera in reke širom sveta pokrivajo čestokrat neverjetne dragocenosti: zlato, srebro, dragulje, umetnine itd. Potopile so se ladje in z njimi vred vse dragocenosti. Še bolj zanimiva pa so potopljena mesta. Na Irskem se nahaja jezero Long Neagh, na čigar dnu že več stoletij počiva mesto in o katerem pripovedujejo ribarji, da se ob tihih večerih vidijo njegove oblike. Pred nedavnim pa so tudi Rusi odkrili tako potopljeno mesto v Črnem morju blizu krimske obale. Na lice mesta so oblasti poslale več učenjakov, ki so začeli preiskovati to potopljeno mesto. Splošno smatralo, da so to mesto zgradili Skiti.

Kako živi danski kmet

Splošno je znano, da je Danska kmetijska država. Vendar pa je zanimivo, da na Danskem ni najti vasi in kmetijskih naselij v našem smislu. Tam namreč živi vsak kmet nekako zase. Vse danske kmetijske hiše so takozvane prizemnice. Okoli njih se nahajajo gospodarska poslopja, v sredini pa veliko dvorišče. Za hišo se navadno nahaja cvetličnjak, za hlevi pa vrt za zelenjavo.

Približno si lahko predstavljamo življenje danskega kmeta, če navedemo primer kmeta Karla Olsena, ki ima svoj kmetijo blizu glavnega danskega mesta Kopenhaga. Ta Olsen ima zelo lepo urejeno domačijo s 43 ha zemlje. Od tega je komaj 3 ha travnikov. Največjo pažnjo posveča živinoreji. V hlevu ima 34 krav, 26 telet, 200 svinj in 6 konjev. Krave mu dajejo letno povprečno 3650 kilogramov mleka s 4 odst. maščobe ali skupno 124.100 kg mleka. Če računamo to po ceni, kakršna velja pri nas, potem že za samo mleko dobi letno okroglo 250.000 dinarjev. Vsako leto ima Olsen okoli 350 voz gnoja, s katerim najbolj gnoji repo. Poleg tega se pa poslužuje tudi v izdatni meri umetnih gnojil, zlasti superfosfata, kalija in drugih dušnatih gnojil. Delo na njegovi kmetiji teče po nekem izvestnem načrtu, tako da je njegova kmetija vzor načrtnega kmetovanja.

Koliko ljudi je na svetu?

Po neki statistiki ameriškega profesorja Waltera Wilcoxa živi na zemeljski obli nad 1850 milijonov ljudi, ne vpošte-vajoč pri tem pokrajine, ki niso še dovolj preiskane. Najgostejše je naseljena Evropa, ki šteje danes okoli 480 milijonov prebivalcev. Po številu prebivalstva zavzema prvo mesto Azija z 950 milijoni. Zatem pride Severna Amerika, Afrika, Južna Amerika in naposled Avstralijska, ki ima s svojimi otoki vred komaj 9 milijonov prebivalcev.

V poslednjih treh stoletjih se je prebivalstvo na zemlji skoraj podvojilo. Leta 1650 je na zemlji živelo okoli 465 milijonov ljudi. Za leto 1750 beleži statistika že 660 milijonov, leta 1800 pa že 1098 milijonov. V začetku našega stoletja pa je živelo na zemlji okoli dve milijardi ljudi, vendar pa je svetovna vojna pokosila milijone in milijone.

SOTRUDNIKE IN DOPISNIKE prosimo, da pošljejo svoje prispevke najkasneje do vsake srede v tednu.

Dežela, ki ne mara Evropejcev

Na južnem pobočju Himalaje je dežela, ki še vedno skrbeno zapira svoje tajne pred radovednimi očmi Evropejcev. Je to širok pas, ki ga sekajo visoki planinski vrhovi, in med njimi globoke doline — kraljevina Nepal, v kateri živi 5 in pol milijona prebivalcev. Nepal je avtonomna oblast Kitajske, čeprav je z njo prekinila vse zveze ter se že dalje časa nahaja pod protektoratom Anglije.

Oblast v Nepal si delita vzajemno kralj in maharadža. Kralj je sveta oseba ter se njegovega imena ne sme niti na glas izgovoriti. Živi v ogromni in razkošno urejeni palači, obdan z neštetimi služabniki in pravilnim udobjem. Sovladar Nepala, maharadža, pa je absolutni vladar v deželi. Maharadža je predsednik ministrstva, maršal dvora in najvišji vojni poglavar. Njegov poklic je deden. Zgodovina sedanega nepalskega maharadže je krvava in polna spletk in uporov, v katerih so dvigali roko brat nad brata, sin nad očeta.

Današnji nepalski maharadža je popoln gospodar v deželi. Dasi sicer krvočen, vendarle ceni evropsko kulturo in se trudi, da bi tudi njegova dežela polagoma napredovala. Posebno ceni učeništvo, med njimi zlasti praktične stro-

kovnjake. Kljub temu se pa zelo boji vsakega tujca, zlasti pa Evropejca. V tej svoji bojazni je šel tako daleč, da je dal zastražiti celo mejo Nepala. Tujcem je dovoljen dostop samo v takozvani Mali Nepal, to je manjša plodna dolina, obkoljena od vseh strani z visokimi in pustimi gorami. V tej dolini se nahaja tudi nepalska prestolnica, kjer morajo imeti tujci za bivanje posebno dovoljenje. Sicer pa v prestolnici tako ali tako ne živi mnogo tujcev. Izmed Evropejcev živijo v tem mestu angleški poslanik, njegov zdravnik, dva uradnika poslanstva in dva inženirja. Bivanje angleškega poslanika v nepalski prestolnici je bilo svojčas povod za dolgo in krvavo vojno med Angleži in Nepalci, ki se nikakor niso mogli prilagoditi misli, da bi v njih prestolnici stalno živel kak tujec.

Razen prej navedenih Evropejcev pa nepalska oblast skrbeno zapira vrata pred vsakršnim drugim Evropejcem. V ljudstvu živi namreč vera, da prinašajo tujci nesrečo v deželo. S to ljudsko vero so se morali sprijazniti tudi osvajaletni Angleži, četudi jim je mnogo na tem, da bi se še bolj ukoreninili v nepalski deželi.

Nasveti za predpuštni čas

Ker želimo, da bi na Pepelnico nobeno slovensko dekle ne »vleklo ploha«, radi postržemo z nasveti vsem, ki bi se rade možile.

1. Ni potrebno, da ste prav posebno lepa; boljše je, da ste ljubezna, pametna, družabna in simpatična.
2. Ne zanimajte se samo za šport in kino in zabavo sploh, nego izdatneje za gospodinjstvo in dobro knjigo.
3. Kadar se s fantom sestanete, ne privođujte mu samo o svojih prijateljicah in novih oblekah, ampak o stvarih, ki tudi njega zanimajo.
4. Bodite dobrega srca; rajši vprašajte, ko da ste svojeglava; plemenitost najbolj pristojna dekletu.
5. Ne bodite ljubosumna, oziroma tega vsaj ne kaže.
6. Če ljubite svojega izvoljenca, bodite prav posebno dobra do njegove matere.
7. Ne iočite se za vsako malenkost ko otrok.
8. Bodite skromna in obenem ponosna in samozavestna.
9. Ne povprašujte ga preveč o njegovih dohodkih in prijateljih; tega moški ne marajo.
10. Če se mu primeri nesreča, ne pustite ga obupavati, ampak ga bodrite in mu pomagajte v nesreči.

Mali realist.

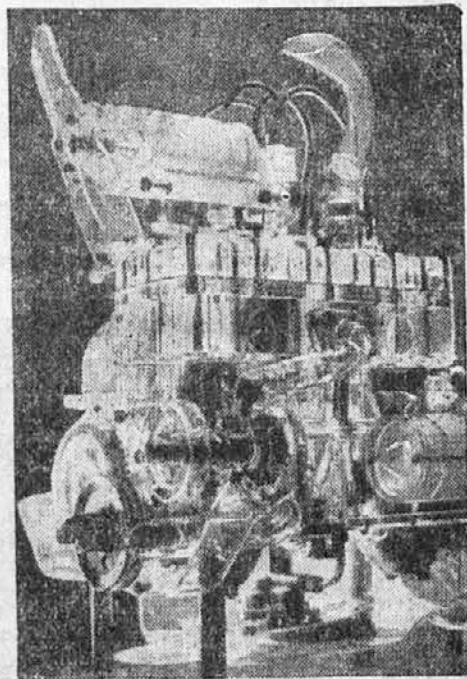
Sinček: »Torej, mamica, če nam daje Bog vsakdanji kruh, štorckla prinaša otroke in Jezušček darila, čemu imamo potem še našega očko?«

Temperatura rastlin

Neki botanik je sestavil poseben termometer za merjenje temperature pri rastlinah. S tem termometrom je ugotovil, da imajo cvetlični popki v času suše 9 stopinj višjo temperaturo nego zrak, ki jih obkroža. Podobno je, kakor da rastline v tem času trpijo vročico. Podobne poskuse je delal tudi na drugih rastlinah ter je povsod ugotovil, da zaradi različnih okolnosti in zunanjih vplivov tudi pri rastlinah temperatura raste ali pada, kar ugodno ali pa neugodno vpliva na rast rastline.

Za predpust in čas se veseli ljudje privoščijo mnogokaj. Kdo bi mislil na krizo in težave, ko je življenje vendar tako lepo.

Na avtomobilski razstavi v Berlinu je bil tudi razstavljen avtomobilski stroj, izdelan iz stekla, tako da so mogli obiskovalci natančno videti delovanje motorja.

Cvetje črešnje kot hrana

Na Japonskem mnogi ljudje jedo v velikih količinah cvetje črešnje. Preprosti japonski narod veruje, da vsebuje cvetje črešnje mnoge zdravilne elemente. Nedavno sta dva zdravnika iz Osake dokazala, da je ljudska vera popolnoma upravičena. V cvetju črešnje so namreč odkrili mnogo vitaminov, med njimi zlasti vitamin skupine B. Po zatrdilu teh dveh zdravnikov pa ima tudi drugo cvetje v sebi ogromne količine vitaminov. Japonska je znana kot dežela cvetočih črešenj, pa zato menda ne bo prišla v zadrego zaradi vitamina B.

Največja mesta na svetu

Kljub ogromnemu porastu nekaterih svetovnih mest, je vendar London po številu prebivalstva še vedno na prvem mestu. Toda New York je danes v tako silnem razmahu, da bo gotovo v najkrajšem času odzvel Londonu to prvenstvo. Iz statistike, ki jo je nedavno objavila newyorška mestna občina, je mogoče posneti, da se v New Yorku vsakih pet minut rodi nov otrok, vsakih 20 minut sklene nov zakon. Vsakih 52 sekund pripelje v New York po en vlak, vsako drugo uro pristane v newyorškem pristanišču oceanski parnik, vsako 50. uro je zgrajena nova stavba, vsako 10. uro se odpre nova trgovina. V New Yorku je danes več telefonskih aparatov nego v Berlinu, Parizu, Londonu, Rimu, Budimpešti, Dunaju in Leningradu skupaj. V New Yorku živi danes več Nemcev, nego v velikem nemškem mestu Bremen, več Italijanov, nego v Rimu, več Ircev, eno v Dublinu. V New Yorku pa živi tudi ena desetina vseh židov. Življenje v tem vele mestu teče s peklenskim tempom, kakršnega si nikjer drugod na svetu ni mogoče zamisliti.

Pisalni stroji z 2000 tipkami

Že navadni pisalni stroj, ki ima okoli 50 tipk, zadaje neukemu človeku precej skrbi ter se mu mora zelo posvetiti, da v dočlednem času nani lahko hitro piše. Neki japonski učitelj iz Osake pa je sestavil tak pisalni stroj, ki velja za vse jezike in ki ima skupno 2000 tipk. Zanimivo je, da stroj ni mnogo večji od običajnih pisalnih strojev v našem smislu ter da se prodaja po zelo nizki ceni.

Kitajsko-japonska vojna na gramofonskih ploščah

Neka japonska tvornica gramofonskih plošč je dala v prodajo originalne vojne japonske plošče. Te plošče so posnete na samem bojišču, v času krvavih borb med Kitajci in Japonci. Plošče precej verno reproducirajo grmenje topov, pokanje pušk in sploh ves vojni hrup. Na Japonskem gredo baje te plošče zelo v promet.

Milo - merilo higijene

Poraba mila se smatra kot dokaz civilizacije posameznih držav. Zanimivo je, da je na prvem mestu v potrošnji mila Nizozemska, kjer se dnevno porabi 1,3 kg mila na osebo. Za Nizozemci pridejo Američani, Danci, Angleži, Francozi in Nemci na 6. mesto. Na zadnjem mestu med evropskimi narodi pa se nahaja Sovjetska Rusija, kjer letno porabi vsak prebivalec samo 3 kg mila.

Kompromis.

»Rekla sem mu, naj me poljubi na obe lici.«

»In kaj je storil?«

»Izbral si je srednjo pot.«

Od jutra do noči

F. Berger.

Zjutraj:

Eskadra japonskih bombardierjev se vrača s poleta: dvoje bomb je zadelo bolnico, tri vseučilišče. Pod ruševinami kitajskega mesta leži 800 mrtvih in 200 ranjenih. Vržene bombe so bile vredne nad 300.000 din.

Ob istem času sedi v koči za mizo kmet Hara, a nasproti njemu vljuđen in dobro oblečen gospod, agent tekstilne tovarne. Prišel je, da bi kaj kupil od Hara, vendar ne kakšne svile ali bombaža, kajti mala in slabo gnojena njiva kmeta Hara ne rodi ne svile in ne bombaža.

Blago, ki je napredaj, je njegova hči.

Svojo hčer ima Hara rad, kakor ima katerikoli kmet v Evropi rad svojo, ali pred vrati je žetev. Lani mu je pobral polovico žita veleposestnik, pri katerem je najel zemljo. Drugo polovico pa je porabil doma, ker se je cena navadnega riža iz Indije dvakrat zvišala. Hara nima več ne semena in ne gnoj, niti nima kaj jesti do žetve.

»Sto jenov,« pove agent.

Hara pristane s tihim kimanjem.

Dolgo bo, preden bo hči odslužila teh sto jenov, h katerim moram priti tudi agentovo provizijo in še druge stroške, in preden bo smela zapustiti zagrajeno poslopje, kjer tekstilne delavke delajo, jedo, spe in prebivajo prosti čas. Dolgo, čeprav je bil delovni čas »zaradi povečanja vojne produkcije« podaljšan na 13 ur (preje samo 11) in magari je tempo dela pri teh tovarnah prav tako priganjaški kakor v evropskih podjetjih.

Poldne:

Časopis »Tokio Nitsi-Nitsi« (1,1 milijon izvodov dnevno, delnice so v rokah rodbin Mitsui in Mitsubishi) prinaša na naslovni strani zaključke cesarjevega sveta: »Kitajska še vedno ne more razumeti, da je v njenem interesu...« »Vojne operacije se nadaljujejo...« A povsem spodaj, da je znova poklicanih nekaj novih rekrutov.

Ob istem času se odpočiva na poti uboga Sioriki, ki roma v Ishitejin hram, v Budhovo svetišče »Lahkega poroda«.

Sioriki je v sedmem mesecu.

Večkrat klone.

Ko poseda ob cesti, jo močijo grenke znojne kapljice. Takrat si privošči včasih skromen grizljaj: riž, pomešan z ječmenom, malo soje — japonski nadomestek za meso — in prav neznan kosček ribe; edine hrane milijonov Japoncev in še dobre hrane, kajti vendarle je zraven kosček mesa.

Sioriki kaipada ne ve, da morajo noseče žene jesti sveže sadje in dosti zelenjave; nihče iz njene okolice ne je česa drugega.

Ni čuda, da sta dve tretjini japonskega naroda premalo hranjeni in da je bilo leta 1936 42 odst. rekrutov nesposobnih radi tuberkuloze. Pa Sioriki ne ve za vse to. Ona je zmučena, noseča ženska, ki z drhtečimi kolmi nadaljuje svoje romanje.

Pred Budhovim kipom, bogato okrašenim z darovi, stoji Sioriki in prosi za zdravje otroku in za pomoč v težkem času.

Kajti Sioriki ve, da rodi dosti vaških žensk pred časom, da pride dosti otrok na svet krmežljivih in slabotnih in da jih mnogo umre ob porodu ali pa nekaj tedno po njem. Statistika kaže: 19 odstotkov mrtvorojenih, 35 odstotkov nedonošenih.

Seveda, Sioriki ne bere statistik, ona se samo boji.

Klanja se pred božjo soho in pridušeno moli: »Daj, da bo živelo!«

Vroč molitev ji iznenada zmoti spomin na okamenelo lice njene sosedice, ko so ji prinesli vest, da sta ji oba sinova padla pred Šanghajem.

Pa se potolaži: »Ta moj je še tako majhen. Ko bo dorastel, bo vojna že zdavnaj končana.«

Zvečer:

V glavnem japonskem generalštabu izjavlja predsednik generalštaba zbranim novinarjem: »Naše zahteve so vedno iste. Čankajškov odstop. Japonske čete v vse kitajske province. Čankajškov odpor homo zlo-mili, preprečijo Kitajski evropsko pomoč, četudi za ceno...«

Ob tem času ugašajo po ulicah mesta Kobe zadnje luči v trgovinah. Na mesto lega puščoba: meščani se vračajo z večernih sprehodov.

Tu pa tam se še ustavi kdo pred trgovinami — izpraznile so se te trgovine, odkar javljajo časopisi: »Izvoz moramo zmanjšati in prenesti produkcijo na vojne potrebe!« — ter gre dalje in izgine za kakimi vrati.

V nekem kotu sedi dekle in tiho zre v priatelja — v uniformi.

To je zadnja noč

Zjutraj mora na palubo in naprej...

Po temni cesti gresta dva človeka.

Eden nosi pod pazduho nekaj zavitega, da se vidi v temi belkast zavoj.

Kraj zida obstaneta in se ozirata.

Obiščite

trgovino s specerijo, delikatesami in kolonialnim blagom

Ivan Lah

Maribor

Glavni trg 10

Likerji, rum in desertna vina. Vse najfinije in najcenejše!

Wanderer-dvokolesa

Šivalni stroji

Otroški vozički

po najnižjih cenah in ob ugodnih plačilnih pogojih

FRANC LEPOŠA d. z o. z.
MARIBOR - Aleksandrova cesta 39

Volnene pletene in trpežne obleke

v največji izbiri in solidni izdelavi najceneje pri

VEZJAK MARIBOR
Vetrinjska 17

Še je čas!

Glavno (peto) žrebanje drž. razredne loterije se je v teku in bo trajalo še dva cela tedna!

Zato si nabavite čimprej svojo srečko!

V teh dneh bo izžrebanih 36.000 dobitkov v skupni vrednosti

Din 56 milijonov 927.000!

Med drugimi bodo izžrebani sledeči večji dobitki:

1 DOBITEK	po	Din	2.000.000.—
1 DOBITEK	"	"	1.000.000.—
1 DOBITEK	"	"	500.000.—
1 DOBITEK	"	"	400.000.—
6 DOBITKOV	"	"	200.000.—
12 DOBITKOV	"	"	100.000.— i. t. d.

$\frac{1}{2}$ srečka
din 1000.—

$\frac{1}{2}$ srečka
din 500.—

$\frac{1}{4}$ srečka
din 250.—

Novo kolo drž. razredne loterije
se prične v prvi polovici aprila! Žrebanje prvega razreda bo 13. in 14. aprila 1938.

Ena cela srečka stane din 200.—

Ena polovica srečke stane din 100.—

Ena četrtinka srečke stane din 50.—

Naročila za novo kolo se sprejemajo že sedaj!
Pooblašena glavna kolektura drž. razredne loterije in bančna poslovalnica

BEZJAK, Maribor, Gosposka 25
HIŠA SREČE VAS VABI!

Le najboljša za Vaše oči!

Zato uporabljajte le

Zeiss-Punktal-čala

Dipl. optik E. PETELN, Maribor, Grajski trg 7

Dobavitelj bolniških blagajin

Mali oglasi

OBLEKE
KLOBUKE
PERILO
KRAVATE

velika izbira,
najnovejše fasone

v konfekciji

Jakob Lah
Maribor, Glavni trg 2

HRANILNE KNJIŽICE

vseh denarnih sredstev.

3% obveznice, bone, delnice i. t. d.

VALUTE vseh držav - kapimo takoj in plačamo najbolje

Bančno Kom. zavod

Maribor, Aleksandrova cesta 40

Prodaja srečk drž. razredne loterije!

beseda 0-55 din,
dopisovanje po
1-50 din; in-
seratni davek do
40 besed 1- din,
nad 40 besed
2- din. Za šifri-
rana pisma se
plača 10- din.

Za odgovor je
je priložiti 3-
din v znamkah

Čitajte in širite
„EDINOST“!

KUPUJTE pri trdkah ki
oglašujejo v „EDINOSTI“!

s klobuki

Kot novi lastnik trgovine
Maribor, Aleksandrova cesta 32

se cenj. občinstvu priporočam za nadaljno
naklonjenost, ter se bom potrudil vsakogar
najbolje postreči.

Imam na zalogi damske, moške in dečje
klobuke ter popravljam iste strokovno in
ceneno.

Se priporočam

Ivan Kvas mlajši
klobučarstvo

Adlec

pisalni stroji

Walter računski stroji

Anker registrir. blagaine

J. Karbeutz Maribor
Mlinska ul. 13 Telefon 28-84

Tiskarna

Litografija

Knjigoveznica

Kamnotisk

Offsettisk

Bakrotisk

Anilinski tisk

Plakaterski zavod

Tisk časopisov

PIROFANIA patent

MARIBORSKA TISKARNA d. d., MARIBOR KOPALISKA ULICA 6
Telefon 25-67, 25-68, 25-69

Oglasi v „EDINOSTI“ posredujejo med mestom in deželo!

Izdaja konzorcij »Edinost« v Mariboru. Odgovorni urednik Franc Gerželj, novinar. Tiska Mariborska tiskarna d. d., predstav. ravnatelj Stanko Detela, vsi v Mariboru.